

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΙΑΤΡΙΚΗΣ- ΤΜΗΜΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΥΓΕΙΑΣ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
«ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΝ
ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟ ΓΙΑ ΤΗ ΝΟΣΟ COVID-19»**

ΜΑΣΤΟΡΟΔΗΜΟΥ ΜΑΡΙΑ

ΝΟΣΗΛΕΥΤΡΙΑ ΤΕ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ:ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ(ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ)

ΜΑΛΛΗ ΦΩΤΕΙΝΗ:ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΡΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΠΝΕΥΜΟΝΟΛΟΓΙΑΣ- ΦΡΟΝΤΙΔΑ
ΚΑΡΔΙΟΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΟΥ ΑΣΘΕΝΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΙΩΑΝΝΑ:ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΡΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ –
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΛΑΡΙΣΑ, 2022

**«ATTITUDES AND PERCEPTIONS OF SECONDARY
EDUCATION TEACHERS AGAINST VACCINATION
FOR COVID-19 DISEASE»**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	4
Abstract	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	8
2.1 Ο εμβολιασμός έναντι της Covid-19 στους εκπαιδευτικούς.....	8
2.2 Προσδιοριστικοί παράγοντες εμβολιασμού έναντι της Covid-19 στον γενικό πληθυσμό	13
2.3 Ανασκόπηση εμπειρικών μελετών σε εκπαιδευτικούς	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	26
3.1 Σκοπός της έρευνας και ερευνητικά ερωτήματα.....	26
3.2 Μέθοδος και εργαλείο συλλογής δεδομένων	26
3.3 Δείγμα	27
2.4 Διαδικασία	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	29
3.1 Περιγραφική στατιστική.....	29
3.2 Επαγωγική στατιστική.....	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΣΥΖΗΤΗΣΗ	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	40
5.1 Τελικά συμπεράσματα.....	40
5.2 Θεωρητική και πρακτική συμβολή της έρευνας	40
5.3 Περιορισμοί της έρευνας και προτάσεις μελλοντικής έρευνας.....	41
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	43
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	51

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνηθούν οι στάσεις και οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης απέναντι στον εμβολιασμό. Για την εκπόνηση της έρευνας χρησιμοποιήθηκε η ποσοτική μέθοδος με ερωτηματολόγιο αποτελούμενο από τέσσερις ενότητες: α) τα ατομικά χαρακτηριστικά, β) την κλίμακα απόψεων σχετικά με τη πανδημία, γ) το γενικό δείκτη γνώσεων στάσεων και εμπιστοσύνης των εμβολίων, δ) τη διερεύνηση των πιθανών λόγων διστακτικότητας στους εμβολιασμούς. Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 201 εκπαιδευτικούς. Από τα αποτελέσματα καταδείχθηκαν τα εξής: α) υπάρχει υψηλό ποσοστό εμβολιαστικής κάλυψης, β) υπάρχει αρνητική στάση απέναντι σε θέματα συνωμοσίας, παραβίασης θρησκευτικών πεποιθήσεων και αυτοδιάθεσης ως λόγους μη εμβολιασμού, γ) υπάρχει θετική στάση απέναντι στον εμβολιασμό γενικά και ειδικά έναντι της Covid-19, δ) υπάρχει σκεπτικισμός σχετικά με τις κλινικές μελέτες, ελλιπείς ή λανθασμένες πληροφορίες, τις παρενέργειες, τα συστατικά και τις επιπτώσεις των εμβολίων, ε) υπάρχει μικρή διαφοροποίηση των απόψεων των ερωτηθέντων στη βάση των δημογραφικών και επαγγελματικών τους χαρακτηριστικών. Απαιτείται επομένως περισσότερη και πιο ολιστική πληροφόρηση αναφορικά με την ανάπτυξη των εμβολίων και τις επιπτώσεις τους σε βραχυπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Περαιτέρω έρευνα σε μεγαλύτερο δείγμα εκπαιδευτικών, αλλά και σε άλλα ενδιαφερόμενα μέρη της εκπαιδευτικής κοινότητας είναι απαραίτητη.

Λέξεις-κλειδιά: πανδημία, εμβολιασμός, εκπαιδευτικοί, δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Abstract

The purpose of this research is to examine the attitudes and perceptions of secondary school teachers towards vaccination. For the conduct of this research, the quantitative method was chosen, using a questionnaire consisting of four sections: a) the individual characteristics, b) the scale of opinions about the pandemic, c) the general index of knowledge of attitudes and confidence of the vaccines, d) the investigation of the possible reasons for hesitation in vaccinations. The research sample consists of 201 teachers. The results indicated the following: a) there is a high percentage of vaccination coverage; b) there is a negative attitude towards issues of conspiracy, violation of religious beliefs and self-disposition as reasons for non-vaccination; c) there is a positive attitude towards vaccination in general and Covid-19 in particular; d) there is skepticism about clinical trials, incomplete or incorrect information, side effects, components and effects of vaccines; e) there is little variation in respondents' views based on their demographic and occupational characteristics. Therefore there is a need for more holistic information regarding the development of vaccines and their effects both in the short and long term. Further research on a larger sample of teachers, as well as on other stakeholders in the educational community is necessary.

Keywords: pandemic, vaccination, teachers, secondary education

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Το πρώτο μαζικό πρόγραμμα εμβολιασμού έναντι της Covid-19 ξεκίνησε στις αρχές Δεκεμβρίου του 2020 (WHO, 2021). Σε πολλές χώρες οι εκπαιδευτικοί έχουν προτεραιότητα στον εμβολιασμό έναντι της Covid-19, ενώ δε λείπουν και οι σκέψεις για υποχρεωτικότητα εμβολιασμού από μέρους των εκπαιδευτικών (Unicef, 2020; Unesco, 2021; Shapiro, 2021; PPTA Te Wehengarua, 2022α, 2022β). Αυτό οφείλεται στην πεποίθηση ότι με τον τρόπο αυτό τα σχολεία μπορούν να συνεχίσουν απρόσκοπτα τη λειτουργία τους με ασφάλεια, τόσο για τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, όσο και για τους μαθητές (Unicef, 2020; Unesco, 2021; Vargas-Tamez & Wallet, 2021). Μάλιστα, η Unesco κάλεσε ήδη από τον Δεκέμβριο του 2020 τις κυβερνήσεις και τη διεθνή κοινότητα να εξετάσουν τη ζωτική σημασία του εμβολιασμού των εκπαιδευτικών και του σχολικού προσωπικού (Vargas-Tamez, 2021 & Wallet, 2021).

Ο εμβολιασμός είναι ένα από τα πιο σημαντικά μέτρα προληπτικής ιατρικής για την προστασία του πληθυσμού από ασθένειες και λοιμώξεις (Gasparini et al., 2014; Dini et al., 2018; Hussain et al., 2018). Ωστόσο, στον δημόσιο διάλογο, αλλά και σε εμπειρικές μελέτες (π.χ. Hussain et al., 2018; French, Deshpande, Evans & Obregon, 2020; Smith & Reiss, 2020; Paul, Steptoe & Fancourt, 2021; Sallam, 2021) γίνεται αναφορά στο αντιεμβολιαστικό κίνημα και το πώς αυτό μπορεί να έχει αρνητικές συνέπειες στον περιορισμό της εξάπλωσης μίας πανδημίας. Εκτός από την άρνηση εμβολιασμού, θα πρέπει να τονιστεί και το πρόβλημα της διστακτικότητας, που δε σχετίζεται πάντοτε με το αντιεμβολιαστικό κίνημα (Wouters et al., 2020; Calnan & Douglass, 2020). Σε αντίθεση με την άρνηση εμβολιασμού, η διστακτικότητα αναφέρεται στις αμφιβολίες σχετικά με τα οφέλη των εμβολίων και την αμφισβήτηση της ασφάλειας και της αναγκαιότητάς τους (Yagqub et al., 2014; Larson et al., 2015). Η διστακτικότητα έναντι στον εμβολιασμό μπορεί να μετατραπεί σε άρνηση εμβολιασμού, αλλά όμως όσοι επιλέγουν τον εμβολιασμό ενδέχεται ακόμα να έχουν διστακτικές απόψεις σχετικά με το όφελος, την ασφάλεια και / ή την αναγκαιότητά του (Calnan & Douglass, 2020).

Αρκετές έρευνες έχουν διεξαχθεί σε διεθνές επίπεδο που μελετούν τις στάσεις και τις προθέσεις ομάδων του πληθυσμού, αλλά και του γενικού πληθυσμού, απέναντι στον

εμβολιασμό έναντι της Covid-19. Μία μικρή ομάδα μελετών, όμως, έχει εστιάσει στους εκπαιδευτικούς. Σε μελέτη των Handebo, Wolde, Shitu και Kassie (2021) στη νοτιοδυτική Αιθιοπία βρέθηκε ένα μέτριο επίπεδο πρόθεσης για λήψη εμβολίου κατά της Covid-19, με τις κοινωνικοδημογραφικές μεταβλητές και τις πεποιθήσεις για την υγεία να επηρεάζουν αυτήν την πρόθεση. Μειωμένη πρόθεση πληρωμής για εμβολιασμό μεταξύ των εκπαιδευτικών βρέθηκε στη μελέτη των Shitu, Wolde, Handebo και Kassie (2021) επίσης στη νοτιοδυτική Αιθιοπία. Υψηλό ποσοστό διστακτικότητας μεταξύ των εκπαιδευτικών βρέθηκε στη μελέτη του Caharpay (2021) στις Φιλιππίνες, με τις κοινωνικοδημογραφικές μεταβλητές επίσης να επηρεάζουν την πρόθεση εμβολιασμού. Χαμηλά ποσοστά πρόθεσης εμβολιασμού έναντι της Covid-19 βρέθηκε και στη μελέτη των Gkentzi et al. (2021) σε Έλληνες εκπαιδευτικούς. Αντίθετα, υψηλό ποσοστό πρόθεσης εμβολιασμού και πολύ χαμηλό ποσοστό διστακτικότητας βρέθηκε σε Γερμανούς εκπαιδευτικούς στη μελέτη των Weinert, Thronicke, Hinse, Schad και Matthes (2021), με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά να αποτελούν και πάλι διαμεσολαβητικούς παράγοντες.

Συνολικά, επομένως, παρατηρείται ένα χαμηλό επίπεδο πρόθεσης εμβολιασμού από μέρους των εκπαιδευτικών σε ορισμένες μελέτες. Ωστόσο, ο αριθμός αυτών των μελετών, δηλαδή όσων έχουν επικεντρωθεί σε εκπαιδευτικούς και μάλιστα συγκεκριμένα σε εκπαιδευτικούς δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, είναι μικρός. Επομένως, χρειάζονται περαιτέρω έρευνες σε αυτό το πεδίο.

Στη βάση του δίπτυχου διστακτικότητα-άρνηση εμβολιασμού, αλλά και της αναγκαιότητας εμβολιασμού των εκπαιδευτικών προκειμένου οι σχολικές μονάδες να συνεχίσουν την εύρυθμη και με ασφάλεια λειτουργία τους κατά τη διάρκεια της υφιστάμενης υγειονομικής κρίσης, ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει να μελετηθεί το ζήτημα της στάσης και των πεποιθήσεων των εκπαιδευτικών απέναντι στον εμβολιασμό έναντι της Covid-19. Παρόμοιες έρευνες τόσο διεθνώς όσο και στην Ελλάδα έχουν έως τώρα πραγματοποιηθεί σε περιορισμένο αριθμό και επομένως η παρούσα έρευνα θα συμβάλει στον εμπλουτισμό της υφιστάμενης βιβλιογραφίας. Σε πρακτικό επίπεδο, θα μπορέσουν να εξαχθούν συμπεράσματα που αφορούν τις στάσεις και τις πεποιθήσεις των εκπαιδευτικών έναντι του εμβολιασμού. Με τη σειρά τους, αυτά τα συμπεράσματα μπορούν να οδηγήσουν σε προτάσεις πρακτικής εφαρμογής, με

απώτερο στόχο την ενίσχυση της εμβολιαστικής κάλυψης σε αυτήν την ομάδα του πληθυσμού.

ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

2.1 Ο εμβολιασμός έναντι της Covid-19 στους εκπαιδευτικούς

Ο εμβολιασμός των εκπαιδευτικών θα βοηθήσει στην εκ νέου ‘κανονικοποίηση’ της εκπαίδευσης στο σχολείο, σύμφωνα με τους Kamath et al. (2022), δεδομένου ότι μπορεί να συμβάλει στην ασφάλεια της εκπαιδευτικής κοινότητας και στη συνέχιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Lambert, Trott & Baugh, 2020; Vargas-Tamez & Wallet, 2021; Persad, Peek & Emanuel, 2020; Kamath et al., 2022; Premier of Victoria, 2022). Για τον λόγο αυτό, ήδη από τον Μάρτιο του 2020, η Διεθνής Ομάδα Εργασίας για τους Εκπαιδευτικούς για την Εκπαίδευση 2030 ξεκίνησε μια διεθνή πρόσκληση δράσης για τους εκπαιδευτικούς για να τονίσει τα κρίσιμα μέτρα που πρέπει να λάβουν οι χώρες για να στηρίξουν τους εκπαιδευτικούς στην παγκόσμια πανδημία, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας της υγείας και της ασφάλειας των εκπαιδευτικών και των μαθητών. Αυτό επιβεβαιώθηκε κατά τη διάρκεια της Έκτακτης Συνόδου της Παγκόσμιας Εκπαιδευτικής Συνάντησης, που συγκλήθηκε από την UNESCO τον Οκτώβριο του 2020, όπου οι αρχηγοί κρατών και υπουργοί δεσμεύτηκαν να υποστηρίξουν όλους τους εκπαιδευτικούς και το εκπαιδευτικό προσωπικό ως εργαζόμενους πρώτης γραμμής και να δώσουν προτεραιότητα στην υγεία και την ασφάλειά τους (Unesco, 2022). Ήδη από τον Μάρτιο του 2020, το Teacher Task Force είχε ξεκινήσει μια διεθνή πρόσκληση για δράση για τους εκπαιδευτικούς για να τονίσει τα κρίσιμα μέτρα που πρέπει να λάβουν οι χώρες σχετικά με τους εκπαιδευτικούς στην παγκόσμια πανδημία, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας της υγείας, της ασφάλειας και της ευημερίας των εκπαιδευτικών και των μαθητών (Vargas-Tamez & Wallet, 2021).

Στις 14 Δεκεμβρίου 2020, η UNESCO και η Education International προέτρεψαν τις χώρες να συμπεριλάβουν τους εκπαιδευτικούς ως ομάδα προτεραιότητας στα εθνικά σχέδια εμβολιασμού για τον περιορισμό της εξάπλωσης της Covid-19 και την προστασία των εκπαιδευτικών και των μαθητών σε μια προσπάθεια να διασφαλίσουν

τη συνέχιση της μάθησης και την ασφαλή επιστροφή στη δια ζώσης διδασκαλία (Unesco, 2022). Όπως έχουν αναφέρει η Γενική Διευθύντρια της Unesco Audrey Azoulay και ο Γενικός Γραμματέας του EI David Edwards σε κοινό τους βίντεο, «το να ανοίξουν ξανά τα σχολεία και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα με ασφάλεια και να διατηρηθούν ανοιχτά όσο το δυνατόν περισσότερο είναι επιτακτική ανάγκη. Σε αυτό το πλαίσιο, καθώς βλέπουμε θετικές εξελίξεις σχετικά με τον εμβολιασμό, πιστεύουμε ότι οι εκπαιδευτικοί και το προσωπικό υποστήριξης της εκπαίδευσης πρέπει να ληφθούν υπόψη ως ομάδα προτεραιότητας» (Vargas-Tamez & Wallet, 2021).

Η Unicef επίσης ζητά να δοθεί προτεραιότητα στους εκπαιδευτικούς για να λάβουν το εμβόλιο κατά της Covid-19, μόλις εμβολιαστούν το υγειονομικό προσωπικό πρώτης γραμμής και οι πληθυσμοί υψηλού κινδύνου. Αυτό θα βοηθήσει στην προστασία των εκπαιδευτικών, θα τους επιτρέψει να συνεχίσουν τη δια ζώσης διδασκαλία και τελικά θα οδηγήσει στη συνέχει της εκπαίδευσης. Σύμφωνα με εκπρόσωπο του οργανισμού, ενώ οι αποφάσεις σχετικά με την κατανομή των εμβολίων εναπόκεινται τελικά στις κυβερνήσεις, οι συνέπειες της παρατεταμένης απώλειας ή μειωμένης εκπαίδευσης είναι σημαντικές, ειδικά για τους πιο περιθωριοποιημένους. Όσο περισσότερο τα παιδιά παραμένουν εκτός σχολείου, τόσο λιγότερες είναι οι πιθανότητες να επιστρέψουν και τόσο πιο δύσκολο είναι για τους γονείς τους να ξαναρχίσουν την εργασία τους (Unicef, 2020).

Παγκοσμίως, το 72% των χωρών (146 από 204) έχουν συμπεριλάβει εκπαιδευτικούς σε μία από τις πολλές ομάδες προτεραιότητας στα εθνικά σχέδια εμβολιασμού (Unesco, 2022). Η Χιλή ήταν σχετικά επιτυχημένη στο πρόγραμμά της για τον εμβολιασμό των εκπαιδευτικών. Για να προετοιμαστεί για την επιστροφή στα μαθήματα, η κυβέρνηση της Χιλής συμπεριέλαβε τους εκπαιδευτικούς από νωρίς στη μαζική προσπάθεια εμβολιασμού της χώρας. Τον Μάρτιο του 2021, περισσότεροι από τους μισούς από τους 513.000 εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτικούς της χώρας έλαβαν έγκαιρα βολές για την έναρξη της σχολικής χρονιάς. Σε άλλες χώρες, οι εκπαιδευτικοί περιλαμβάνονται στη δεύτερη ομάδα προτεραιότητας για τον εμβολιασμό. Αυτό ισχύει στην Αργεντινή, την Κολομβία και την Τουρκία. Στο Βιετνάμ, δίνεται μεγαλύτερη προτεραιότητα στους εκπαιδευτικούς, καθώς θα εμβολιαστούν στην ίδια ομάδα με τους ηλικιωμένους και τα άτομα με χρόνιες ασθένειες, μαζί με άλλους εργαζόμενους που παρέχουν βασικές υπηρεσίες και

διπλωμάτες. Εν τω μεταξύ, στο Ηνωμένο Βασίλειο, οι εκπαιδευτικοί περιλαμβάνονται στη δεύτερη ομάδα προτεραιότητας μαζί με τον στρατό, όσους εργάζονται στο δικαστικό σύστημα, τους εργαζόμενους στις μεταφορές και τους δημόσιους υπαλλήλους. Σε ένα σχέδιο τριών φάσεων, οι εκπαιδευτικοί στη Νότια Αφρική περιλαμβάνονται σε μια πολύ μεγάλη ομάδα προτεραιότητας δεύτερου επιπέδου. Ορισμένες χώρες έδωσαν έμμεσα το προβάδισμα στους εκπαιδευτικούς ακολουθώντας την προσέγγιση της προτεραιότητας των εργαζομένων σε μεγάλο βαθμό, προκειμένου να τονωθούν οι οικονομίες που βρίσκονται σε τελική κατάσταση. Οι εκπαιδευτικοί στην Ινδονησία μαζί με τους ηλικιωμένους αποτελούν μια δεύτερη ομάδα προτεραιότητας στο εθνικό σχέδιο ανάπτυξης. Η χώρα στοχεύει να εμβολιάσει 5 εκατομμύρια εκπαιδευτικούς μέχρι τον Ιούνιο. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, ζητήθηκε από όλες τις πολιτείες να δώσουν προτεραιότητα στους εκπαιδευτικούς στις προσπάθειες εμβολιασμού (Vargas-Tamez & Wallet, 2021).

Ωστόσο, ενώ η προστασία των εκπαιδευτικών είναι απαραίτητη για να ανοίξουν ξανά τα σχολεία με ασφάλεια, δηλώθηκαν ως ομάδα πρώτης προτεραιότητας με εργαζόμενους πρώτης γραμμής σε μόλις 19 ή περίπου το 10% των χωρών παγκοσμίως. Οι εκπαιδευτικοί δεν θεωρούνται ως καμία ομάδα προτεραιότητας στο 29% των χωρών (59 από 204) που σημαίνει ότι πρέπει να εμβολιαστούν σύμφωνα με άλλα εθνικά κριτήρια (π.χ. ηλικία, κατάσταση υγείας) (Unesco, 2022). Το Teacher Task Force σημειώνει ότι παρά τον επείγοντα χαρακτήρα της προστασίας των εκπαιδευτικών και του λοιπού εκπαιδευτικού προσωπικού και τις προσπάθειες της διεθνούς κοινότητας να προωθήσει την προτεραιότητά τους για τον εμβολιασμό, δεν έχουν σταθερή προτεραιότητα στα εθνικά σχέδια, γεγονός που οφείλεται εν μέρει στην αργή παγκόσμια εξάπλωση. Όπου υπάρχουν σαφώς καθορισμένα σχέδια ανάπτυξης, οι περισσότερες χώρες τείνουν να δίνουν προτεραιότητα στους εργαζόμενους στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης, στους ηλικιωμένους και σε εκείνους με προϋπάρχουσες παθήσεις υγείας που τους θέτουν σε υψηλό κίνδυνο. Σε άλλες χώρες όπως η Ιταλία και η Βραζιλία, οι εκπαιδευτικοί υποβιβάζονται σε χαμηλότερη θέση στα εθνικά σχέδια για την ιεράρχηση των εμβολίων. Στη Ρωσική Ομοσπονδία, μια ορισμένη δυσπιστία για το εμβόλιο μπορεί να εμποδίσει τις προσπάθειες εμβολιασμού των εκπαιδευτικών, παρά την υψηλή τους προτεραιότητα μαζί με το ιατρικό προσωπικό και τους κοινωνικούς λειτουργούς, στα αρχικά στάδια του μαζικού εμβολιασμού (Vargas-Tamez & Wallet, 2021).

Παράλληλα, παρατηρούνται αρκετές διαφοροποιήσεις μεταξύ των χωρών στη βάση του εισοδήματος. Οι χώρες υψηλού εισοδήματος τείνουν να έχουν τα υψηλότερα ποσοστά εμβολιασμένων εκπαιδευτικών, συμπεριλαμβανομένων 100% στην Πορτογαλία, 98% στη Χιλή, 97% στη Σουηδία και 96% στη Σαουδική Αραβία. Διάφορες χώρες μεσαίου και χαμηλού εισοδήματος που δήλωσαν τους εκπαιδευτικούς ως ομάδα πρώτης προτεραιότητας (εργαζόμενους πρώτης γραμμής) έχουν επίσης υψηλά ποσοστά εμβολιασμένων εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένου του 99% στο Μαρόκο και του 95% στην Καμπότζη. Αντίθετα, τα ποσοστά εμβολιασμού των εκπαιδευτικών είναι χαμηλότερα σε άλλες χώρες υψηλού εισοδήματος, συμπεριλαμβανομένης της Ρωσικής Ομοσπονδίας όπου μόλις το 70% εμβολιάστηκε πλήρως τον Δεκέμβριο του 2021. Στη Λευκορωσία και στην Ουγκάντα, περίπου το 50% και το 32% των εκπαιδευτικών εμβολιάστηκαν τον Δεκέμβριο του 2021 αντίστοιχα. Τα ποσοστά εμβολιασμού των εκπαιδευτικών μπορεί να είναι σχετικά χαμηλά σε χώρες όπου οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν προτεραιότητα. Τον Σεπτέμβριο του 2021 μόνο το 9% των εκπαιδευτικών ήταν πλήρως εμβολιασμένοι στην Αλγερία και το ίδιο ίσχυε για το 12% των εκπαιδευτικών στη Βενεζουέλα. Ωστόσο, άλλες χώρες έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο στον εμβολιασμό των εκπαιδευτικών σε σύντομο χρονικό διάστημα. Για παράδειγμα, μεταξύ Σεπτεμβρίου 2021 και Ιανουαρίου 2022, το ποσοστό των εκπαιδευτικών που εμβολιάστηκαν με δύο εμβόλια στη Μογγολία υπερδιπλασιάστηκε από 43% σε 97%. Επιπλέον, μέχρι τότε το 67% είχε λάβει και τρίτη ενισχυτική βολή. Ομοίως στην Ινδονησία, το μερίδιο αυξήθηκε από 39% τον Σεπτέμβριο σε 72% έως τον Δεκέμβριο του 2021 (Unesco, 2022).

Εξαιτίας της σημασίας του εμβολιασμού στους εκπαιδευτικούς, αρκετές χώρες έχουν προχωρήσει στη θέσπιση της υποχρεωτικότητας του εμβολιασμού των εκπαιδευτικών (Henry, 2021; Education Week, 2021; NPR, 2021; NSW, 2022). Ως αποτέλεσμα το 100% των εκπαιδευτικών να εμβολιάζονται πλήρως στη Νέα Ζηλανδία και στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Στο Ουζμπεκιστάν, ο εμβολιασμός των εκπαιδευτικών έγινε επίσης υποχρεωτικός με προθεσμία τον Σεπτέμβριο του 2021. Ωστόσο, ενώ επιβλήθηκαν κυρώσεις για μη συμμόρφωση, μόλις το 60% είχε εμβολιαστεί πλήρως μέχρι τον Οκτώβριο του 2021 (Unesco, 2022).

Πράγματι, υπάρχουν αρκετές αναφορές για εκπαιδευτικούς που αρνούνται να εμβολιαστούν, ακόμα και αν αυτό σημαίνει απώλεια της θέσης εργασίας τους (Henry,

2021; Gerritsen, 2021, 2021α). Η πολιτική "no jab, no job" για το εκπαιδευτικό προσωπικό ξεκίνησε επίσημα τον Νοέμβριο του 2021 στη Νέα Ζηλανδία, αλλά εκφράζονται φόβοι για εγκατάλειψη της θέσεως εργασίας από μέρους αρκετών εκπαιδευτικών εξαιτίας του υποχρεωτικού εμβολιασμού των εκπαιδευτικών στη χώρα (Henry, 2021).

Ήδη η άρνηση εμβολιασμού από μέρους ορισμένων εκπαιδευτικών έχει οδηγήσει στην απομάκρυνσή τους. Επί παραδείγματι, εκπαιδευτικός σε γυμνάσιο στη σχολική περιφέρεια του Springfield στο Illinois τέθηκε σε άδεια άνευ αποδοχών, καθώς δεν προσκόμισε πιστοποιητικό εμβολιασμού και παράλληλα αρνήθηκε να υποβληθεί και στο εβδομαδιαίο τεστ. Οι εκπαιδευτικοί έπρεπε να λάβουν τουλάχιστον μία δόση του εμβολίου έως τις 20 Σεπτεμβρίου 2021. Οι εκπαιδευτικοί και το προσωπικό που δεν εμβολιάστηκαν θα έπρεπε να ελέγχονται κάθε εβδομάδα μέσω τεστ. Η εκπαιδευτικός ανέφερε τον νόμο του Illinois Health Care Right of Conscience και τους ομοσπονδιακούς νόμους για τα πολιτικά δικαιώματα σε περιόδους πανδημιών ως λόγους για τους οποίους δεν συμμορφώθηκε. Σύμφωνα με την ίδια: «Αυτό που με οδήγησε σε αυτή την απόφαση είναι ότι είμαι μεγάλος λάτρης των ελευθεριών και της ελευθερίας στη χώρα και των προσωπικών δικαιωμάτων. Όταν ο εργοδότης μου προσπάθησε να υπερβεί τα προσωπικά μου δικαιώματα - το σώμα μου, την επιλογή μου - κατέληξα στην απόφαση ότι έπρεπε να αντισταθώ σε αυτό». Η πρόεδρος του Εκπαιδευτικού Συλλόγου Springfield δήλωσε ότι υπήρχε ένας ακόμη εκπαιδευτικός που τέθηκε σε άδεια άνευ αποδοχών, ενώ ένας τρίτος εκπαιδευτικός, αντιμέτωπος με πειθαρχικά μέτρα, πήρε άδεια (Spearie, 2021).

Η πλειονότητα των εκπαιδευτικών και των μελών του σχολικού προσωπικού στην κομητεία Kern των ΗΠΑ έχει συμμορφωθεί με μια κρατική εντολή που τέθηκε σε ισχύ στις 15 Οκτωβρίου 2021 και απαιτεί είτε να αποδείξουν ότι έχουν εμβολιαστεί πλήρως κατά της COVID-19 είτε να διεξάγουν εβδομαδιαία τεστ. Ωστόσο, ορισμένοι υπάλληλοι του τοπικού σχολείου, που αρνήθηκαν να αποδείξουν τον εμβολιασμό ή να κάνουν τις εβδομαδιαίες εξετάσεις, τέθηκαν σε άδεια άνευ αποδοχών ως αποτέλεσμα της εντολής. Οι άδειες απουσίας άνευ αποδοχών μπορεί να επηρεάσουν αρνητικά τις αποδοχές συνταξιοδότησης, τα επιδόματα υγείας και πρόνοιας, τη διαπίστευση και την απασχόληση των εκπαιδευτικών (Gallegos, 2021).

Επίσης στο Τορόντο του Καναδά υπάρχουν εκπαιδευτικοί που έχουν τεθεί σε άδεια άνευ αποδοχών επειδή αρνήθηκαν να αποκαλύψουν το καθεστώς εμβολιασμού τους για την Covid-19. Το Toronto District School Board (TDSB) δήλωσε ότι θα κλιμάκωνε την εφαρμογή της πολιτικής του τις επόμενες εβδομάδες καθώς επεξεργάζεται περίπου 900 αιτήματα για ιατρικές εξαιρέσεις ή εξαιρέσεις πίστης και επιτρέπει στο μη εμβολιασμένο προσωπικό να λάβει την πρώτη του δόση. Όσοι εξακολουθούσαν να αρνούνται να εμβολιαστούν έως τις 21 Νοεμβρίου 2021 θα ετίθεντο σε άδεια άνευ αποδοχών. Για όσους δεν αποκαλύπτουν το καθεστώς εμβολιασμού τους δεν τους επιτρέπεται να εργάζονται. Το TDSB είναι ένα από τα λίγα σχολικά συμβούλια στη χώρα που απαιτεί από το προσωπικό του να είναι πλήρως εμβολιασμένο, εκτός εάν έχει εγκεκριμένη εξαίρεση. Η Σχολική Επιτροπή της Περιφέρειας Ottawa-Carleton ζήτησε επίσης από όλους τους εκπαιδευτικούς και το προσωπικό να λάβουν την πρώτη τους δόση το αργότερο στις 30 Σεπτεμβρίου 2021, εκτός εάν είχαν ιατρικό ή θρησκευτικό λόγο, με όσους αρνούνται να τίθενται σε άδεια άνευ αποδοχών. Για την κάλυψη των κενών θέσεων προσλήφθηκε εκπαιδευτικό βοηθητικό προσωπικό, ενώ εξεταζόταν η επέκταση των ωρών εργασίας τους για την υποστήριξη σχολείων με ελλείψεις (Alphonso & Xu, 2021; Wilson, 2021).

2.2 Προσδιοριστικοί παράγοντες εμβολιασμού έναντι της Covid-19 στον γενικό πληθυσμό

Η έρευνα του Sallam (2021) στόχο είχε να παράσχει μια ενημερωμένη αξιολόγηση των ποσοστών αποδοχής εμβολιασμού Covid-19 παγκοσμίως στη βάση μίας συστηματικής ανασκόπησης. Μεταξύ των ενηλίκων που εκπροσωπούν το ευρύ κοινό, τα υψηλότερα ποσοστά αποδοχής εμβολίων Covid-19 βρέθηκαν στον Ισημερινό (97,0%), στη Μαλαισία (94,3%), στην Ινδονησία (93,3%) και στην Κίνα (91,3%). Ωστόσο, τα χαμηλότερα ποσοστά αποδοχής εμβολίων Covid-19 βρέθηκαν στο Κουβέιτ (23,6%), την Ιορδανία (28,4%), την Ιταλία (53,7), τη Ρωσία (54,9%), την Πολωνία (56,3%), τις ΗΠΑ (56,9%) και τη Γαλλία (58,9%). Στην πλειοψηφία των μελετών έρευνας στο ευρύ κοινό στρωματοποιημένων ανά χώρα (62%), η αποδοχή του εμβολιασμού Covid-19 έδειξε επίπεδο άνω του 70%. Χαμηλά ποσοστά αποδοχής εμβολίων Covid-19 αναφέρθηκαν στη Μέση Ανατολή, τη Ρωσία, την Αφρική και πολλές ευρωπαϊκές χώρες.

Χωρίς την υποχρεωτικότητα μπορεί να είναι δύσκολο να επιτευχθεί και να διατηρηθεί το σχεδόν καθολικό επίπεδο επαναλαμβανόμενων εμβολιασμών που απαιτούνται για τον περιορισμό της πανδημίας. Τα ποσοστά εμβολιασμού κατά της Covid-19 επιβραδύνθηκαν σε πολλές χώρες κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2021, μαζί με την εμφάνιση αντίθεσης, ιδιαίτερα στους υποχρεωτικούς εμβολιασμούς. Μέσα από έρευνα στον γερμανικό πληθυσμό διαπιστώθηκε ότι, εκείνοι που αντιτίθενται σταθερά και εκείνοι που αλλάζουν από την αντίθεση στον υποστηρικτικό εμβολιασμό δεν διακρίνονται στη βάση κοινωνικοδημογραφικών στοιχείων. Αυτό που διαφοροποιεί τα άτομα είναι άλλες μεταβλητές, όπως είναι οι πεποιθήσεις τους για την αποτελεσματικότητα του εμβολιασμού, η εμπιστοσύνη τους στους δημόσιους θεσμούς και κατά πόσο αντιλαμβάνονται τον αναγκαστικό εμβολιασμό ως περιορισμό της ελευθερίας τους (Schmelz & Bowles, 2022).

Αντίθετα σε άλλες μελέτες τα κοινωνικοδημογραφικά στοιχεία των ατόμων επηρεάζουν την πρόθεση και τη στάση τους απέναντι στον εμβολιασμό, όπως και οι αντιλήψεις τους για την Covid-19 και συνολικά την ανάπτυξη του εμβολίου. Στη συστηματική ανασκόπηση των Cascini et al. (2021) διαπιστώθηκε πως μία ποικιλία διαφορετικών παραγόντων συνέβαλαν στην αυξημένη διστακτικότητα, συμπεριλαμβανομένης της αρνητικής αντίληψης για την αποτελεσματικότητα, την ασφάλεια, την ευκολία και την τιμή του εμβολίου. Μερικές από τις σταθερές κοινωνικο-δημογραφικές ομάδες που προσδιορίστηκαν ότι σχετίζονται με αυξημένο δισταγμό περιελάμβαναν: γυναίκες, νεότερους συμμετέχοντες και άτομα που ήταν λιγότερο μορφωμένα, είχαν χαμηλότερο εισόδημα, δεν είχαν ασφάλιση, ζούσαν σε αγροτική περιοχή και αυτοπροσδιορίζονταν ως μια φυλετική/εθνοτική μειονότητα.

Οι Lazarus et al. (2021) διερεύνησαν τον Ιούνιο του 2020 τις απόψεις 13.426 ατόμων σε 19 χώρες για να προσδιορίσουν τα πιθανά ποσοστά αποδοχής ενός εμβολίου και τους προσδιοριστικούς παράγοντες αυτής της αποδοχής. Το 71,5% των συμμετεχόντων ανέφεραν ότι θα ήταν πολύ ή κάπως πιθανό να λάβουν το εμβόλιο έναντι της Covid-19 και το 48,1% ανέφερε ότι θα αποδεχόταν τη σύσταση του εργοδότη τους να εμβολιαστούν. Οι διαφορές στα ποσοστά αποδοχής κυμαίνονταν από σχεδόν 90% (στην Κίνα) έως λιγότερο από 55% (στη Ρωσία). Οι ερωτηθέντες που ανέφεραν υψηλότερα επίπεδα εμπιστοσύνης στις πληροφορίες από κυβερνητικές πηγές είχαν περισσότερες πιθανότητες να αποδεχτούν ένα εμβόλιο και στη βάση

σύστασης από μέρους του εργοδότη. Ωστόσο, διαπιστώθηκε ότι στις περισσότερες χώρες τα τρέχοντα επίπεδα προθυμίας εμβολιασμού δεν επαρκούν για την ικανοποίηση των απαιτήσεων για την επίτευξη της ανοσίας της αγέλης. Συνεπώς απαιτείται η προώθηση του αλφαριθμητισμού και της εμπιστοσύνης έναντι των εμβολίων.

Οι Robinson et al. (2021) προέβησαν σε μία συστηματική ανασκόπηση προκειμένου να εξετάσουν την πρόθεση εμβολιασμού και τους προσδιοριστικούς παράγοντες αυτής. Με βάση τα ευρήματα της μελέτης διαπιστώθηκε πως, καθώς η πανδημία προχωρούσε, το ποσοστό των ατόμων που σκοπεύουν να εμβολιαστούν μειώθηκε και το ποσοστό των ατόμων που σκοπεύουν να αρνηθούν τον εμβολιασμό αυξήθηκε. Τα συγκεντρωτικά δεδομένα από έρευνες που πραγματοποιήθηκαν τον Ιούνιο-Οκτώβριο δείχνουν ότι το 60% σκόπευε να εμβολιαστεί και το 20% σκόπευε να αρνηθούν τον εμβολιασμό. Το γυναικείο φύλο, η μικρότερη ηλικία, το χαμηλότερο εισόδημα, το χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης και η προέλευση από μια ομάδα εθνοτικών μειονοτήτων συσχετίστηκε σταθερά με μικρότερη πρόθεση εμβολιασμού.

Σε έρευνα στη Ζάμπια διαπιστώθηκε ότι μόνο το 33,4% των ερωτηθέντων (n = 226) θα δεχόταν το εμβόλιο εάν τους ήταν διαθέσιμο. Η ευαισθητοποίηση για το εμβόλιο ήταν υψηλή παρά τα χαμηλά επίπεδα αποδοχής. Οι ερωτηθέντες που ήταν μεγαλύτεροι από 41 ετών σε σύγκριση με την ηλικιακή ομάδα 18 έως 23 ετών, εκείνοι που συμφώνησαν ή δεν γνώριζαν ότι το εμβόλιο πέρασε από όλα τα απαραίτητα στάδια για τη διασφάλιση της ασφάλειας και της αποτελεσματικότητάς του, καθώς και όσοι γνώριζαν ότι το εμβόλιο μειώνει τη μετάδοση του ιού, ήταν πιο πιθανό να αποδεχτούν το εμβόλιο. Αντίθετα, οι επιχειρηματίες σε σύγκριση με τους κρατικούς υπαλλήλους ήταν λιγότερο πιθανό να αποδεχτούν τον εμβολιασμό (Mudenda et al., 2022). Η διστακτικότητα των εμβολίων στη Νότια Αφρική είναι συχνά συνυφασμένη με τη δυσπιστία προς τους θεσμούς, που έχει τις ρίζες της στη διαχρονική ανισότητα ανάμεσα σε διάφορες κοινωνικοδημογραφικές ομάδες του πληθυσμού (Tulloch, 2021). Σε έρευνα σε εκπαιδευτικούς και φοιτητές του Πανεπιστημίου Nnamdi Azikiwe στη Νιγηρία βρέθηκε ότι το 34,70% της πανεπιστημιακής κοινότητας ήταν πρόθυμο να λάβει το εμβόλιο. Το ποσοστό δισταγμού μεταξύ του προσωπικού και των φοιτητών ήταν 65,04%. Η οικογενειακή κατάσταση και η χριστιανική θρησκεία επηρέασαν την αντίληψη των ερωτηθέντων

για τον εμβολιασμό έναντι της Covid-19. Το φύλο, το επάγγελμα, η προηγούμενη εμπειρία εμβολιασμού, η επίγνωση της Covid-19 και προηγούμενων συμπτωμάτων δεν επηρέασαν σημαντικά την προθυμία των ερωτηθέντων να εμβολιαστούν (Uzochukwu et al., 2021).

Σε έρευνα σε 15 αφρικανικές χώρες το εμβόλιο έναντι της Covid-19 θεωρείται λιγότερο ασφαλές σε σύγκριση με άλλα. Επίσης, παρουσιάζεται διαφοροποίηση έναντι της πεποίθησης για την ασφάλεια του εμβολίου στη βάση της ενημέρωσης. Το 60% όσων θα απέρριπταν το εμβόλιο πιστεύουν ότι δεν θα ήταν ασφαλές, σε σύγκριση με μόλις 16% μεταξύ εκείνων που θα το δέχονταν. Δημογραφικά, εκείνοι που είναι πιο δύσπιστοι απέναντι στα εμβόλια Covid-19 τείνουν να είναι νέοι, όσοι είναι άνεργοι ή όσοι ζουν σε πόλεις. Οι γυναίκες δείχνουν υψηλότερα επίπεδα εμπιστοσύνης στο εμβόλιο γενικά, αλλά αναφέρουν ότι είναι πιο δύσπιστες όταν πρόκειται για το εμβόλιο έναντι της Covid-19. Οι ερωτηθέντες που δεν γνωρίζουν κανέναν που βρέθηκε θετικός στην Covid-19, όσοι πιστεύουν ότι η απειλή της Covid-19 είναι υπερβολική και όσοι πιστεύουν σε θεωρίες συνωμοσίας είναι επίσης πιο δύσπιστοι. Τα διαδικτυακά κανάλια, ιδιαίτερα τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τείνουν να είναι η πιο αξιόπιστη πηγή μεταξύ των διστακτικών ομάδων. Η παραπληροφόρηση (ανακριβής, αλλά όχι απαραίτητα με κακές προθέσεις) και η παραπληροφόρηση (ανακριβής, με πρόθεση εξαπάτησης) σχετικά με την Covid-19 φαίνεται να είναι ευρέως διαδεδομένη, με εκείνους που αναφέρουν μόνοι τους έκθεση σε φήμες να δείχνουν επίσης μεγαλύτερη τάση να τις πιστεύουν (African Union, 2021).

Σε έρευνα στο Πακιστάν οι ερωτηθέντες έχουν θετική στάση απέναντι στο εμβόλιο. Το 47,4% είναι σίγουρο για την αποτελεσματικότητα του εμβολίου, το 48,6% είπε ότι ο εμβολιασμός ήταν δική του απόφαση και το 79,9% συνέστησε επίσης σε άλλους να εμβολιαστούν. Η μελέτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο πληθυσμός του Πακιστάν έχει θετική στάση αλλά ανεπαρκή γνώση σχετικά με τα εμβόλια Covid-19 (Beg et al., 2022). Στην Ινδία σε έρευνα σε 467 συμμετέχοντες, ερωτηθέντες, οι 329 (70,44%) έδειξαν προθυμία να εμβολιαστούν και 138 (29,55%) δίσταζαν να εμβολιαστούν. Μόνο το 49,4% πίστευε ότι οι άνθρωποι μπορούν να προστατευτούν από το εμβόλιο. Το 63,1% των ανθρώπων ήταν πρόθυμοι να εμβολιάσουν τα παιδιά τους και το 59,31% θεώρησε ότι το εμβόλιο θα έπρεπε να είναι δωρεάν για όλους (Kishore, Venkatesh, Ghai, Heena & Kumar, 2021).

Οι Wong et al. (2020) αξιολόγησαν την αποδοχή ενός υποθετικού εμβολίου Covid-19 και την προθυμία πληρωμής από μέρος 1.159 πολιτών στη Μαλαισία. Η πλειοψηφία ανέφερε μια συγκεκριμένη πρόθεση να λάβει το εμβόλιο (48,2%), ακολουθούμενη από μια ενδεχόμενη πρόθεση (29,8%) και μια πιθανή πρόθεση (16,3%). Όσοι διέπονται από αντιληπτά οφέλη, δηλαδή πιστεύουν ότι ο εμβολιασμός μειώνει την πιθανότητα μόλυνσης και τις ανησυχίες τους, είχαν υψηλότερες πιθανότητες πρόθεσης εμβολιασμού. Επίσης, οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες ήταν πρόθυμοι να καταβάλουν ένα ποσό για το εμβόλιο. Το υψηλότερο ποσό πληρωμής που ήταν πρόθυμοι οι συμμετέχοντες να καταβάλουν επηρεαζόταν από την έλλειψη αντιληπτών εμποδίων, καθώς και από κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες, απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, επαγγελματικά και διευθυντικά στελέχη και άτομα με υψηλότερα εισοδηματικά επίπεδα.

Οι Edwards et al. (2021) διεξήγαγαν μία διαδικτυακή έρευνα σε περισσότερους από 3.000 ενήλικες από την Αυστραλία εξετάζοντας τις δημογραφικές, συμπεριφορικές, πολιτικές και κοινωνικές στάσεις και τη συμπεριφορά υγείας που σχετίζονται με τη διστακτικότητα και την αντίσταση του εμβολίου έναντι του Covid-19. Συνολικά, το 59% θα λάμβανε σίγουρα το εμβόλιο, το 29% είχε χαμηλά επίπεδα διστακτικότητας, το 7% είχε υψηλά επίπεδα διστακτικότητας και το 6% ήταν αρνητικό. Οι γυναίκες, εκείνοι που ζουν σε μειονεκτούσες περιοχές, εκείνοι που ανέφεραν ότι οι κίνδυνοι του Covid-19 υπερεκτιμήθηκαν, εκείνοι που είχαν περισσότερες λαϊκιστικές απόψεις και υψηλότερα επίπεδα θρησκευτικότητας ήταν πιο πιθανό να είναι διστακτικοί, ενώ εκείνοι που είχαν υψηλότερα επίπεδα εισοδήματος, που είχαν υψηλότερα επίπεδα κοινωνικής απόστασης, που έκαναν λήψη της εφαρμογής Covid-Safe, που είχαν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση στην κυβέρνηση ή την επικράτειά τους ή στα νοσοκομεία τους, ή ήταν πιο υποστηρικτικοί της μετανάστευσης, είχαν περισσότερες πιθανότητες να εμβολιαστούν.

Από τον Σεπτέμβριο έως τον Δεκέμβριο του 2020, η πρόθεση εμβολιασμού κατά της Covid-19 στις ΗΠΑ αυξήθηκε από 39,4% σε 49,1% μεταξύ των ενηλίκων και σε όλες τις ομάδες προτεραιότητας και η μη πρόθεση μειώθηκε από 38,1% σε 32,1%. Παρά τις μειώσεις της μη πρόθεσης από τον Σεπτέμβριο έως τον Δεκέμβριο, οι νεότεροι ενήλικες, οι γυναίκες, οι μη Ισπανόφωνοι μαύροι ενήλικες, οι ενήλικες που ζουν σε μη μητροπολιτικές περιοχές και οι ενήλικες με λιγότερη εκπαίδευση και εισόδημα και χωρίς ασφάλιση υγείας συνεχίζουν να έχουν τις υψηλότερες εκτιμήσεις για μη

πρόθεση να λάβουν το εμβόλιο (Nguyen et al., 2021). Επίσης σε έρευνα σε 1096 Αμερικάνους βρέθηκε ότι υψηλότεροι βαθμοί αποτελεσματικότητας του εμβολίου αύξησαν σημαντικά την προθυμία των ατόμων να λάβουν το εμβόλιο, ενώ η υψηλή συχνότητα εμφάνισης μικρών παρενεργειών, η συν-πληρωμή και η άδεια χρήσης έκτακτης ανάγκης για γρήγορη παρακολούθηση του εμβολίου μείωσαν την προθυμία. Ο κατασκευαστής του εμβολίου δεν είχε καμία επίδραση στην προθυμία του κοινού για εμβολιασμό. Επίσης, δε βρέθηκαν στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι η πίστη στην παραπληροφόρηση σχετικά με τις θεραπείες για την Covid-19 συσχετίστηκε θετικά με τη διστακτικότητα του εμβολιασμού (Kreps, Dasgupta, Brownstein, Hswen & Kriner, 2021).

Στόχος της έρευνας των Viswanath et al. (2021) ήταν να εξετάσει κατά πόσο η πρόθεση λήψης του εμβολίου επηρεάζεται από κοινωνικούς, ατομικούς και επικοινωνιακούς παράγοντες σε ένα δείγμα 1.012 ατόμων στις ΗΠΑ. Τα ευρήματα της έρευνας κατέδειξαν ότι το 68% και το 65% συμφώνησαν να λάβουν το εμβόλιο για τον εαυτό τους και για την προστασία ατόμων που βρίσκονται υπό τη φροντίδα τους, αντίστοιχα. Οι αντιλήψεις κινδύνου (σοβαρότητα και ευαισθησία στον Covid-19) συσχετίστηκαν σημαντικά με τη λήψη εμβολίων. Άτομα που βασίστηκαν σε «συντηρητικά» ειδησεογραφικά πρακτορεία, Ρεπουμπλικάνοι και που είχαν χαμηλή εμπιστοσύνη στους επιστήμονες, ήταν λιγότερο πιθανό να εμβολιάσουν τον εαυτό τους ή τα παιδιά τους. Οι μη Ισπανόφωνοι Μαύροι και άτομα με χαμηλότερο εκπαιδευτικό επίπεδο είχαν επίσης λιγότερες πιθανότητες να λάβουν το εμβόλιο για τον εαυτό τους ή για την προστασία ατόμων που βρίσκονται στη φροντίδα τους. Η μελέτη εντόπισε τη φυλή / εθνικότητα, τις αντιλήψεις κινδύνου, την έκθεση σε διαφορετικά μέσα για ειδήσεις Covid-19, την ταυτοποίηση με τα κόμματα και την εμπιστοσύνη στους επιστήμονες ως παράγοντες που θα επηρέαζαν τη λήψη εμβολίων Covid-19.

Οι Paul et al. (2021) διεξήγαγαν μία έρευνα σε ένα δείγμα 32.361 ενηλίκων στο Ηνωμένο Βασίλειο, στη βάση τεσσάρων τύπων αρνητικών στάσεων εμβολίου: δυσπιστία ως προς το όφελος του εμβολίου, ανησυχίες για απρόβλεπτα αποτελέσματα, ανησυχίες για εμπορικά κέρδη και προτίμηση για φυσική ανοσία. Επίσης εξετάστηκε ο αντίκτυπος των κοινωνικο-δημογραφικών και των σχετιζόμενων με την Covid-19 παραγόντων, των αρνητικών στάσεων του εμβολίου και της προηγούμενης συμπεριφοράς στην αβεβαιότητα και την απροθυμία να

εμβολιαστούν έναντι της Covid-19. Το 16% των ερωτηθέντων παρουσίασαν υψηλά επίπεδα δυσπιστίας σχετικά με τα εμβόλια σε έναν ή περισσότερους από τους προαναφερθέντες τομείς. Η δυσπιστία απέναντι στον εμβολιασμό ήταν υψηλότερη μεταξύ ατόμων από καταγωγή εθνοτικών μειονοτήτων, με χαμηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης, χαμηλότερο ετήσιο εισόδημα, κακή γνώση του Covid-19 και κακή συμμόρφωση με τις κυβερνητικές οδηγίες έναντι του Covid-19. Συνολικά, το 14% των ερωτηθέντων ανέφεραν απροθυμία να λάβουν το εμβόλιο, ενώ το 23% δεν ήταν σίγουροι. Οι μεγαλύτεροι προγνωστικοί παράγοντες τόσο της αβεβαιότητας όσο και της απόρριψης του εμβολίου ήταν ομάδες χαμηλού εισοδήματος (<£ 16.000, ετησίως), που δεν έλαβαν εμβόλιο κατά της γρίπης πέρυσι, κακή τήρηση των κυβερνητικών οδηγιών, το γυναικείο φύλο και η διαβίωση με παιδιά. Μεταξύ των στάσεων του εμβολίου, τα ενδιαμέσα έως υψηλά επίπεδα δυσπιστίας όσον αφορά στα οφέλη του εμβολίου και οι ανησυχίες για μελλοντικές απρόβλεπτες παρενέργειες ήταν οι πιο σημαντικοί καθοριστικοί παράγοντες τόσο της αβεβαιότητας όσο και της απροθυμίας εμβολιασμού κατά του Covid-19.

Σε έρευνα του Flash Eurobarometer που διεξήχθη στα τέλη Μαΐου 2021 στην Ευρώπη βρέθηκε ότι το 75% συμφωνεί ότι τα εμβόλια κατά της Covid-19 είναι ο μόνος τρόπος για να τερματιστεί η πανδημία. Το 69% είτε είναι ήδη εμβολιασμένο, είτε επιθυμεί να εμβολιαστεί το συντομότερο δυνατό. Το 79% σκόπευε να εμβολιαστεί κάποια στιγμή εντός του 2021. Ωστόσο, υπάρχουν σημαντικές διακυμάνσεις μεταξύ των κρατών μελών και ανά ηλικιακή ομάδα, με τα άτομα κάτω των 45 ετών να είναι πιο διστακτικά από τα άτομα άνω της ηλικίας αυτής. Κατά μέσο όρο, το 70% πιστεύει ότι η ΕΕ διαδραματίζει βασικό ρόλο στη διασφάλιση της πρόσβασης στα εμβόλια Covid-19 στη χώρα τους. Το 47% των ερωτηθέντων εκφράζει ικανοποίηση με τον τρόπο που η ΕΕ χειρίστηκε τη στρατηγική εμβολιασμού, ενώ το 45% είναι δυσαρεστημένοι. Οι απόψεις σχετικά με τον τρόπο που το χειρίστηκαν οι εθνικές κυβερνήσεις είναι ελαφρώς πιο αρνητικές (46% ικανοποιημένοι, 49% δυσαρεστημένοι) (European Commission, 2021).

Η μελέτη των Schwarzingger et al. (2021) στόχο είχε να αξιολογήσει τις επιδράσεις των χαρακτηριστικών του εμβολίου, τις πληροφορίες σχετικά με την ανοσία της αγέλης και τη σύσταση από μέρους των γενικών ιατρών σχετικά με την διστακτικότητα του εμβολίου σε ένα δείγμα ερωτηθέντων στη Γαλλία τον Ιούλιο του 2020. Η απόλυτη απόρριψη εμβολίων και η διστακτικότητα των εμβολίων

συσχετίστηκαν σημαντικά με το φύλο των γυναικών, την ηλικία (αντίστροφη σχέση), το χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης, την κακή συμμόρφωση με τους συνιστώμενους εμβολιασμούς στο παρελθόν και καμία αναφορά συγκεκριμένων χρόνιων παθήσεων. Η απόρριψη του εμβολίου συσχετίστηκε επίσης με χαμηλότερη αντιληπτή σοβαρότητα της Covid-19, ενώ η διστακτικότητα του εμβολίου ήταν χαμηλότερη όταν κοινοποιήθηκαν τα οφέλη της ανοσίας της αγέλης. Η προβλεπόμενη διστακτικότητα ήταν υψηλότερη για τα εμβόλια που παρασκευάστηκαν στην Κίνα.

Εκκινώντας από το ότι η μείωση του ποσοστού μετάδοσης του SARS-CoV-2 σχετίζεται με τις γνώσεις, τις στάσεις και τις αντιλήψεις των ανθρώπων για τον νέο κορωνοϊό, οι Dermitzakis, Evangelidis, Evangelidis και Anestis (2021) διερεύνησαν τους προαναφερθέντες παράγοντες με στόχο την επιτυχή διαχείριση της πανδημίας. Διεξήχθη διαδικτυακή έρευνα στον γενικό ελληνικό πληθυσμό σε ένα δείγμα 9.309 πολιτών από τις 11 Σεπτεμβρίου έως τις 7 Οκτωβρίου 2020. Τα άτομα ήταν καλύτερα ενημερωμένα για τους τρόπους μετάδοσης του κορωνοϊού (86,4 %). Η αποδοχή του εμβολίου Covid-19 από τον γενικό πληθυσμό ήταν 25,9%, ενώ το 43% των συμμετεχόντων παρέμεινε αναποφάσιστο για τον εμβολιασμό. Σημαντικό μέρος των ερωτηθέντων αντιμετώπισε ένα θέμα υγείας για το οποίο χρειάστηκε να επισκεφθούν νοσοκομείο, αλλά δεν το έκαναν λόγω του φόβου πιθανής μόλυνσης από τον SARS-CoV-2. Τα ευρήματα αυτά υποδηλώνουν ένα μέτριο υψηλό επίπεδο γνώσης του ελληνικού πληθυσμού σχετικά με την Covid-19 κατά την περίοδο της μελέτης. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα, οι δράσεις για την υγεία και οι εκστρατείες εμβολιασμού είναι απαραίτητες για την κάλυψη των κενών γνώσης σε συγκεκριμένες δημογραφικές ομάδες, όπως άτομα με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και άτομα άνω των 65 ετών. Ενδέχεται να χρειαστούν παρεμβάσεις ώστε το Εθνικό Σύστημα Υγείας να ανακτήσει την εμπιστοσύνη των πολιτών. Τα μέτρα για την ενίσχυση της ατομικής ευημερίας και της κοινωνικής αλληλεγγύης κατά τη διάρκεια της πανδημίας πρέπει επίσης να είναι υψηλής προτεραιότητας.

Η μελέτη των Zampetakis και Melas (2021) χρησιμοποίησε το μοντέλο πεποιθήσεων υγείας και το εμπλούτισε με στοιχεία από τη θεωρία χαρακτηριστικών και τη θεωρία συστημάτων συμβάντων, για να εξετάσει το ρόλο των πεποιθήσεων των ατόμων στην πρόβλεψη προθέσεων για εμβολιασμό κατά της Covid-19. Η διαδικτυακή έρευνα διεξήχθη την περίοδο 01.10.2020-05.11.2020 σε ένα δείγμα 1.006. Τα μέτρα της αισιοδοξίας διάθεσης, η πίστη στη διαίσθηση, η τάση ανάληψης κινδύνων και η

νοοτροπία απόκτησης πόρων συμπεριλήφθηκαν ως ατομικές μεταβλητές διαφοράς. Οι διαστάσεις του μοντέλου πεποιθήσεων για την υγεία είχαν σημαντικές επιδράσεις στις προθέσεις εμβολιασμού. Εντοπίστηκαν αμφίδρομες αλληλεπιδράσεις μεταξύ πεποιθήσεων σοβαρότητας και ευαισθησίας και ανιχνεύθηκαν αμφίδρομες αλληλεπιδράσεις μεταξύ της αντιληπτής σοβαρότητας, της ευαισθησίας και των αντιληπτών οφελών. Σύμφωνα με τη θεωρία των συστημάτων γεγονότων, ένα κρίσιμο γεγονός μείωσε τις επιπτώσεις των πεποιθήσεων στην πρόθεση εμβολιασμού. Η νοοτροπία απόκτησης πόρων προέκυψε ως σημαντική ατομική διαφορά που σχετίζεται θετικά με τις προθέσεις.

2.3 Ανασκόπηση εμπειρικών μελετών σε εκπαιδευτικούς

Η ανάπτυξη του επιστημονικού αλφαριθμητισμού είναι ένας κρίσιμος στόχος της επιστημονικής εκπαίδευσης σε όλο τον κόσμο και η έρευνα δείχνει ότι αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω της εμβάθυνσης των μαθητών σε κοινωνικοεπιστημονικά ζητήματα. Ενώ η κρίση της πανδημίας, η αναστολή λειτουργίας των σχολείων και οι περιορισμοί στη διδασκαλία εντός της τάξης είχαν αρνητικές επιπτώσεις στη διδασκαλία και στη μάθηση και την ευημερία των μαθητών, αποτέλεσαν επίσης μια ευκαιρία να διερευνηθούν αυθεντικά κοινωνικοεπιστημονικά ζητήματα, όπως ο εμβολιασμός. Στη βάση αυτή οι Chadwick και McLoughlin (2022) διερεύνησαν την οπτική 226 εκπαιδευτικών φυσικών επιστημών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Ιρλανδία για την αντιμετώπιση της κρίσης της Covid-19 ως κοινωνικοεπιστημονικό ζήτημα. Η πλειοψηφία των δασκάλων σε αυτήν τη μελέτη αντιμετώπισε την κρίση της Covid-19 ως κοινωνικοεπιστημονικό ζήτημα, με αναφορά και στον εμβολιασμό.

Εκκινώντας από το ότι η διστακτικότητα έναντι του εμβολιασμού αυξάνεται παγκοσμίως και πως η εκπαίδευση μπορεί να βοηθήσει προς αυτήν την κατεύθυνση, με τους εκπαιδευτικούς βιολογίας να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο, ο στόχος της μελέτης του Frayon (2020) ήταν να συγκρίνει τις απόψεις των εκπαιδευτικών βιολογίας για τον εμβολιασμό με τις απόψεις εκπαιδευτικών άλλων ειδικοτήτων στη Νέα Καληδονία. Διεξήχθη μία διαδικτυακή έρευνα σε 280 συμμετέχοντες: 110 καθηγητές βιολογίας και 170 καθηγητές άλλων μαθημάτων. Οι εκπαιδευτικοί βιολογίας έδειξαν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στις γνώσεις τους σχετικά με τα εμβόλια από άλλους εκπαιδευτικούς. Σε γενικές γραμμές, οι απόψεις τους συμφωνούσαν περισσότερο με τις επιστημονικές γνώσεις από αυτές των άλλων καθηγητών, παρά

κάποιες διαφορές ανάλογα με τη συγκεκριμένη ειδικότητά τους. Το υψηλότερο πανεπιστημιακό προσόν που αποκτήθηκε δεν συσχετίστηκε με τις απόψεις που εκφράστηκαν για τα εμβόλια.

Παρομοίως, οι Quinto, Balderrama, Hocson, Salanguit, Palatino και Gregorio (2021) αναφέρουν πως, στην αντιμετώπιση της διστακτικότητας των εμβολίων, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο ως εκπαιδευτές και μοντέλα συμπεριφοράς, καθώς χρησιμεύουν ως αξιόπιστες πηγές πληροφοριών. Έτσι, η διαδικτυακή τους έρευνα στόχευε να προσδιορίσει τη συσχέτιση μεταξύ της γνώσης και της αντίληψης κινδύνου 707 εκπαιδευτικών στη Μανίλα των Φιλιππίνων και της αποδοχής τους για το εμβόλιο έναντι της Covid-19. Οι ερωτηθέντες είχαν υψηλή γνώση σχετικά με τον τρόπο μετάδοσης της Covid-19 (95,2%), τα συμπτώματα (92,9%), τη διάγνωση (57,6%), τη θεραπεία (98,9%) και την πρόληψη (92,2%). Είχαν αντίληψη υψηλού κινδύνου (>69,2%) που αφορούσε τέσσερις διαστάσεις (Αντιλαμβανόμενη ευαισθησία, Αντιλαμβανόμενη Σοβαρότητα, Αντιληπτά Οφέλη, Σήματα για Δράση) του μοντέλου πεποιθήσεων υγείας. Παρατηρήθηκε χαμηλή αντίληψη κινδύνου για τα εμπόδια (66,1%). Η πλειονότητα (92,5%) είναι πρόθυμη να δεχτεί το εμβόλιο κατά της Covid-19. Οι ερωτηθέντες που διδάσκουν μαθήματα σχετικά με την υγεία (94,4%) είχαν υψηλότερη πρόθεση εμβολιασμού και θετική στάση απέναντι στον εμβολιασμό (91,6%). Παρ' όλο που παρατηρήθηκαν υψηλά επίπεδα γνώσης και αντιλήψεις κινδύνου, μόνο τα στοιχεία για τη δράση είχαν σημαντική συσχέτιση με την αποδοχή του εμβολίου Covid-19, συσχετιζόμενα με το φύλο, την ηλικία, το υψηλότερο μορφωτικό επίτευγμα και τα μαθήματα που διδάσκονταν.

Οι Weinert et al. (2021) διεξήγαγαν μία συγχρονική διαδικτυακή έρευνα σε ένα δείγμα 6.753 εκπαιδευτικών στη Γερμανία για να κατανοήσουν την αντίληψη του κινδύνου των εκπαιδευτικών και τη στάση τους απέναντι στον εμβολιασμό. Η πλειονότητα των συμμετεχόντων (73%) φοβόταν ότι θα προσβληθούν από τον SARS-CoV-2 στο σχολείο, ενώ το 77% σκόπευε να λάβει το εμβόλιο για την Covid-19. Το 98% θεώρησε ότι οι μαθητές αποτελούν τον μεγαλύτερο κίνδυνο. Οι γυναίκες και οι νεότεροι εκπαιδευτικοί ήταν σημαντικά πιο ανήσυχοι μήπως μολυνθούν και οι εκπαιδευτικοί που ήταν αντίθετοι στην επαναλειτουργία των σχολείων είχαν σημαντικά υψηλότερες πιθανότητες να είναι πιο ανήσυχοι.

Η μελέτη των Handebo, Wolde, Shitu και Kassie (2021) στόχο είχε να προσδιορίσει τους καθοριστικούς παράγοντες της πρόθεσης λήψης εμβολίου έναντι της Covid-19 μεταξύ των εκπαιδευτικών στην πόλη Gondar στη Νοτιοδυτική Αιθιοπία. Για τον σκοπό αυτό διεξήχθη μία συγχρονική μελέτη από τον Δεκέμβριο του 2020 έως τον Ιανουάριο του 2021. Συμπεριλήφθηκαν συνολικά 301 εκπαιδευτικοί που επιλέχθηκαν χρησιμοποιώντας στρωματοποιημένη απλή τυχαία δειγματοληψία. Από τους συμμετέχοντες το 54,8% είχε πάνω από τον μέσο όρο στη βαθμολογία πρόθεσης λήψης του εμβολίου έναντι της Covid-19. Η διακύμανση 54% στην πρόθεση λήψης εμβολίου εξηγήθηκε από διάφορες ανεξάρτητες μεταβλητές. Πιο συγκεκριμένα, η κατηγορία θρησκείας (άλλη), το μορφωτικό επίπεδο (κάτοχοι πτυχίου), η αντιληπτή ευαισθησία, το αντιληπτό όφελος, το αντιληπτό εμπόδιο και οι ενδείξεις για δράση συνδέθηκαν σημαντικά με την πρόθεση λήψης εμβολίου έναντι της Covid-19. Συνεπώς, οι κοινωνικοδημογραφικές πεποιθήσεις και οι πεποιθήσεις για την υγεία επηρέασαν την πρόθεση των εκπαιδευτικών να εμβολιαστούν. Ως εκ τούτου, επισημαίνεται από τους συγγραφείς ότι, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής και οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να επικεντρωθούν στην ισχυρή προαγωγή της υγείας σχετικά με τους κινδύνους της πανδημίας, τα οφέλη, την ασφάλεια και την αποτελεσματικότητα του εμβολιασμού.

Ο Dubik (2022) στόχευε να προσδιορίσει τους παράγοντες που διευκολύνουν και εμποδίζουν τον εμβολιασμό σε 421 εκπαιδευτικούς στη Γκάνα. Για τον λόγο αυτό διεξήχθη μία συγχρονική μελέτη μέσω ενός ερωτηματολογίου. Η πρόθεση εμβολιασμού των εκπαιδευτικών πριν από την κυκλοφορία, μετά την κυκλοφορία και την πραγματική πρόσληψη ήταν 49%, 63% και 11% αντίστοιχα. Παράγοντες διευκόλυνσης του εμβολιασμού βρέθηκαν το θρήσκευμα (Χριστιανός), η προσδοκία από τον εμβολιασμό, η πεποίθηση ότι το εμβόλιο δεν θα προκαλέσει κάποια ασθένεια και η διδασκαλία σε Λύκειο. Στον αντίποδα η έλλειψη αυτοπεποίθησης, η αντίληψη μη ευαισθησίας έναντι της Covid-19, η δυσπιστία ότι ο εμβολιασμός των εκπαιδευτικών θα μειώσει τις σχολικές απουσίες, καθώς και η διαθεσιμότητα εμβολίων αποτέλεσαν εμπόδια στη λήψη του εμβολίου.

Στις αρχές του 2021 η Κένυα ενέκρινε το εμβόλιο Oxford-AstraZeneca για την Covid-19 και ξεκίνησε το πρόγραμμα ανάπτυξης εμβολιασμού σε στοχευμένες ομάδες προτεραιότητας με βάση τον οδικό χάρτη του Παγκόσμιου Οργανισμού

Υγείας για την ιεράρχηση των χρήσεων των εμβολίων Covid-19 στο πλαίσιο περιορισμένης προσφοράς. Μεταξύ των ομάδων προτεραιότητας που στοχεύει η κυβέρνηση της Κένυας είναι και οι εκπαιδευτικοί. Στη βάση αυτή, τον Ιανουάριο του 2021 διεξήχθη μία έρευνα από τους Mutua, Mutiso, Simabuni και Gicheru (2021) σε ένα δείγμα 380 εκπαιδευτικών στις υποκομητείες Kinango και Samburu στην κομητεία Kwale στην περιοχή Coast στην Κένυα για να προσδιορίσουν τα κενά γνώσης, τις ευκαιρίες, τα ποσοστά αποδοχής και τους παράγοντες που επηρεάζουν την αποδοχή του εμβολίου έναντι της Covid-19. Για την έρευνα χρησιμοποιήθηκε η ποσοτική μέθοδος με ερωτηματολόγιο. Ενώ το 99,5% των ερωτηθέντων γνώριζε ότι η Covid-19 είναι ιογενής νόσος και ήταν σε θέση να απαριθμήσει τρία σωστά συμπτώματα της λοίμωξης και ενώ το 41,1% γνώριζε για ένα άτομο που είχε πεθάνει από Covid-19, μόνο το 34,7% συμφώνησε ότι θα δεχόταν να εμβολιαστεί και μάλιστα εάν το εμβόλιο ήταν ασφαλές. Οι άντρες και οι γυναίκες εκπαιδευτικοί με πιστοποιητικό και δίπλωμα πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ήταν πιο πιθανό να δεχτούν να εμβολιαστούν σε σύγκριση με τους εκπαιδευτικούς που κατέχουν πτυχία και είναι εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ωστόσο, η συσχέτιση μεταξύ της αποδοχής του εμβολίου μεταξύ των ερωτηθέντων στο πιστοποιητικό και το δίπλωμα δεν ήταν σημαντική. Επιπλέον, το 36,8% των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στο δείγμα γνώριζε ότι αποτελούν ομάδα προτεραιότητας για τον εμβολιασμό κατά της Covid-19 με το 92,4 % των δασκάλων να συμφωνούν ότι χρειαζόνταν περισσότερες πληροφορίες για το εμβόλιο. Μεταξύ των δειγμάτων, μόνο το 12,9% θεώρησε ότι το εμβόλιο ήταν ασφαλές. Οι εκπαιδευτικοί ηλικίας 23-35 ετών και εκείνοι ηλικίας 46-59 ετών που αποτελούν το 11,5% και το 56,1% αντίστοιχα των εκπαιδευτικών του δείγματος, διαφώνησαν με τον ισχυρισμό ότι το εμβόλιο ήταν ασφαλές σε σύγκριση με τους εκπαιδευτικούς ηλικίας 36-45 ετών που αποτελούσαν το 8,7% των ερωτηθέντων του δείγματος. Μεταξύ των ερωτηθέντων, το 93,1 % πρότεινε μια κοινή προσέγγιση από την Επιτροπή Υπηρεσιών Εκπαιδευτικών και το Υπουργείο Παιδείας για την ευαισθητοποίηση της εκστρατείας για τον εμβολιασμό έναντι της Covid-19. Με βάση αυτά τα δεδομένα, υπάρχει ανάγκη από την κυβέρνηση και παρόχους δημόσιας υγείας, να οργανώσουν μία εκστρατεία εμβολιασμού για την προώθηση του υγειονομικού αλφαριθμητισμού, προκειμένου να προωθηθεί η εμπιστοσύνη μεταξύ των εκπαιδευτικών έναντι του εμβολίου και να αυξηθεί η εθελοντική τους συμμετοχή στο πρόγραμμα εμβολιασμού.

Η μελέτη των Gkentzi et al. (2021) στόχο είχε να αξιολογήσει τις στάσεις και τις πεποιθήσεις 217 εκπαιδευτικών για τον εμβολιασμό στην Ελλάδα. Με βάση τα ευρήματα της έρευνας, το 93% πιστεύει ότι τα εμβόλια προσφέρουν προστασία, αλλά μόνο το 69,7% ήταν πλήρως εμβολιασμένοι σύμφωνα με το Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών των ενηλίκων. Το γυναικείο φύλο, η ιδιότητα του γονέα, οι πεποιθήσεις ότι ο εμβολιασμός πρέπει να είναι υποχρεωτικός και η επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση άρνησης εμβολιασμού είναι οι κύριοι παράγοντες που εξηγούν τη μεταβλητότητα της συμπεριφοράς των εκπαιδευτικών ως προς τον εμβολιασμό.

ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

3.1 Σκοπός της έρευνας και ερευνητικά ερωτήματα

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνηθούν οι στάσεις και οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης απέναντι στον εμβολιασμό. Στη βάση αυτή, διαμορφώνονται τα κάτωθι ερευνητικά ερωτήματα:

1. Ποιες είναι οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης απέναντι στον εμβολιασμό;
2. Ποιες είναι οι στάσεις των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης απέναντι στον εμβολιασμό έναντι της Covid-19;
3. Ποια είναι η εμβολιαστική κάλυψη των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στον εμβολιασμό έναντι της Covid-19;
4. Ποιοι είναι οι πιθανοί παράγοντες που επηρεάζουν την εμβολιαστική κάλυψη των εκπαιδευτικών έναντι της Covid-19;

3.2 Μέθοδος και εργαλείο συλλογής δεδομένων

Η παρούσα μελέτη αποτελεί περιγραφική μελέτη συσχέτισης, συγχρονικού τύπου σχετικά με τη διστακτικότητα και την εμπιστοσύνη στον εμβολιασμό των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η συλλογή δεδομένων διεξήχθη με σκοπό την διερεύνηση γνώσεων, απόψεων, στάσεων και πρακτικών έναντι της ασθένειας Covid-19 και του νέου εμβολίου. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν με ερωτηματολόγιο αυτό-αναφοράς, το οποίο αποτελείται από τέσσερις ενότητες:

- α) τα ατομικά χαρακτηριστικά,
- β) την κλίμακα απόψεων σχετικά με τη πανδημία,
- γ) το γενικό δείκτη γνώσεων στάσεων και εμπιστοσύνης των εμβολίων και
- δ) τη διερεύνηση των πιθανών λόγων διστακτικότητας στους εμβολιασμούς.

3.3 Δείγμα

Η πρόσβαση στα στοιχεία επικοινωνίας των καθηγητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έγινε κατόπιν συνεννόησης με διευθυντές σχολικών μονάδων και με τη μέθοδο της χιονοστιβάδας. Το δείγμα της παρούσας έρευνας αποτελείται από 201 εκπαιδευτικούς. Ο Πίνακας 3.1 απεικονίζει το δημογραφικό προφίλ των συμμετεχόντων στην έρευνα. Όπως παρατηρείται, η πλειοψηφία είναι γυναίκες (66,2%), με μέσο όρο ηλικίας τα 42,5 έτη, έγγαμοι (64,5%), με δύο παιδιά (39,5%), κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου (57,5%), που διαμένουν σε πόλη (77,5%), με άλλη ειδικότητα (44,5%), Χριστιανοί Ορθόδοξοι στο θρήσκευμα (87%), χωρίς κάποιο χρόνιο νόσημα (73%).

Πίνακας 3.1 Δημογραφικό προφίλ ερωτηθέντων

		Συχνότητα (Μέσος όρος)	Ποσοστά (Τυπική απόκλιση)
Φύλο	Άνδρας	68	33.8 %
	Γυναίκα	133	66.2 %
Ηλικία		42,5	9,80
Οικογενειακή κατάσταση	Άγαμος	56	28.0 %
	Έγγαμος	129	64.5 %
	Διαζευγμένος	15	7.5 %
	ΔΑ	1	0.6 %
Αριθμός παιδιών	0	45	25.4 %
	1	40	22.6 %
	2	70	39.5 %
	3	19	10.7 %
	4	1	0.6 %
	5	1	0.6 %
Μορφωτικό επίπεδο	Απόφοιτος ΤΕΙ/ΑΕΙ	74	37.0 %
	Διδακτορικό	11	5.5 %
	Μεταπτυχιακό	115	57.5 %
Τόπος διαμονής	Κωμόπολη	35	17.5 %
	Πόλη	155	77.5 %
	Χωριό	10	5.0 %
Ειδικότητα	Άλλο	89	44.5 %
	Βιολόγος	10	5.0 %
	Θεολόγος	7	3.5 %
	Μαθηματικός	22	11.0 %
	Φιλολόγος	37	18.5 %
	Φυσικής αγωγής	10	5.0 %
	Φυσικός	15	7.5 %
Χημικός	10	5.0 %	

Θρήσκευμα	Άθεος	12	6.0 %
	Άλλο	13	6.5 %
	Προτεστάντης	1	0.5 %
	Χριστιανός ορθόδοξος	174	87.0 %
Ύπαρξη χρόνιου νοσήματος	Όχι	146	73.0 %
	Ναι	54	27.0 %
Χρόνιο νόσημα	Άλλο	30	42.3 %
	Αγγειοπάθεια	2	2.8 %
	Διαβητικός	11	15.5 %
	Καρδιοπάθεια	10	14.1 %
	Καρκίνος	1	1.4 %
	Παχυσαρκία	15	21.1 %
	Χρόνια αναπνευστική ανεπάρκεια	2	2.8 %

2.4 Διαδικασία

Κατά τη διαδικασία αυτής της έρευνας τηρήθηκαν οι κανόνες δεοντολογίας διεξαγωγής της έρευνας, καθώς όλοι οι ερωτηθέντες ενημερώθηκαν μέσω ενός κειμένου στην αρχή του ερωτηματολογίου για την ταυτότητα της ερευνήτριας, τον σκοπό της έρευνας, τη διασφάλιση της εμπιστευτικότητας των δεδομένων και την τήρηση της ανωνυμίας τους

Δεδομένης της υφιστάμενης υγειονομικής κρίσης, το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε ηλεκτρονικά, διαμέσου της πλατφόρμας Google Forms. Τα δεδομένα αναλύθηκαν μέσω του στατιστικού προγράμματος Jamovi.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

3.1 Περιγραφική στατιστική

Απόψεις για την πανδημία Covid-19

Η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων σε ποσοστό 99% πιστεύει ότι ο ιός Covid-19 είναι υπαρκτός, το 83,5% πιστεύει ότι είναι μία απειλητική ασθένεια, ενώ το 53% δε γνωρίζει σχετικά με την προέλευσή του στους ανθρώπους.

Πίνακας 3.1 Απόψεις για την πανδημία Covid-19

	N	%
Ο ιός Covid-19 είναι υπαρκτός		
Όχι	2	1.0 %
Ναι	198	99.0 %
Ο ιός Covid-19 είναι μια απειλητική ασθένεια		
Όχι	33	16.5 %
Ναι	167	83.5 %
Προέλευση του ιού		
Δεν γνωρίζω	105	53.0 %
Τεχνητός ιός και μέρος συνωμοσίας	38	19.2 %
Φυσική πηγή από ζώα	55	27.8 %

Απόψεις για τον εμβολιασμό

Το 57,5% των ερωτηθέντων δεν έχει διαγνωσθεί με Covid-19, ενώ το 85,1% των ερωτηθέντων έχει εμβολιαστεί έναντι της Covid-19, με το 91% εξ αυτών να έχει ολοκληρώσει τον εμβολιασμό του και το 76% να έχει προβεί ήδη σε τρεις δόσεις. Αναφορικά με τους λόγους για τους οποίους εμβολιάστηκαν, οι περισσότεροι (35,9%) ανέφεραν πως το έκαναν για να προστατέψουν την ατομική τους υγεία. Ακολουθεί ένα μικρότερο ποσοστό (22,4%) που δήλωσε πως προέβη στον εμβολιασμό λόγω ατομικής και επαγγελματικής ευθύνης, ενώ ένα ακόμα μικρότερο ποσοστό (14,1%) προέβη στον εμβολιασμό για να προστατέψει τα οικεία του πρόσωπα. Στην απάντηση 'άλλο' συγκαταλέγονται όλοι οι λόγοι. Τέλος, παρατηρείται πως η πλειονότητα σε ποσοστό 59,2% υποστηρίζει τον υποχρεωτικό εμβολιασμό στους εκπαιδευτικούς. Αν και η πλειοψηφία έχει προβεί στον εμβολιασμό έναντι της Covid-19, δεν έχει προβεί στον εμβολιασμό έναντι της εποχικής γρίπης το φθινόπωρο του 2021.

Η κύρια πηγή πληροφόρησης για τον εμβολιασμό κατά της Covid-19 είναι οι ιατροί (45,8%) και ακολουθούν σε μικρότερο ποσοστό τα προγράμματα τηλεόρασης και ραδιοφώνου (17,9%), τα επιστημονικά περιοδικά (14,9%) και οι πλατφόρμες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (11,9%). Στις απαντήσεις ‘άλλο’ συμπεριλαμβάνονται αρκετές απαντήσεις, όπως ο ΠΟΥ και άλλοι ιατροί. Από όσους δεν έχουν εμβολιαστεί, το 63,5% δήλωσε ότι με βάση την τεχνολογία και την πληροφόρησή τους πιθανότητα θα δεχόταν το Εμβόλιο Pfizer-BioNTech COVID-19 (ΗΠΑ), ενώ ένα ποσοστό της τάξης του 33,3% δεν θα δεχόταν κανένα.

Πίνακας 3.2 Απόψεις για τον εμβολιασμό

	n	%
Διάγνωση με Covid-19		
Όχι	115	57.5 %
Ναι	85	42.5 %
Εμβολιασμός έναντι της Covid-19		
Όχι	30	14.9 %
Ναι	171	85.1 %
Ολοκλήρωση εμβολιασμού		
Δεν γνωρίζω	16	9.0 %
Τεχνητός ιός και μέρος συνωμοσίας	161	91.0 %
Αριθμός δόσεων εμβολίου		
1	3	1.8 %
2	38	22.2 %
3	130	76.0 %
Λόγοι εμβολιασμού		
Άλλο	6	3.5 %
Ατομική και επαγγελματική ευθύνη	38	22.4 %
Κοινωνική ευθύνη	25	14.7 %
Λόγω των μέτρων της κυβέρνησης («υποχρεωτικός» εμβολιασμός)	16	9.4 %
Να προστατέψω τα οικεία μου πρόσωπα	24	14.1 %
Να προστατέψω την ατομική μου υγεία	61	35.9 %
Υποχρεωτικότητα εμβολιασμού στους εκπαιδευτικούς		
Όχι	82	40.8 %
Ναι	119	59.2 %
Εμβολιασμός έναντι της εποχικής γρίπης το φθινόπωρο του 2021		
Όχι	130	65.0 %
Ναι	70	35.0 %
Κύρια πηγή πληροφόρησης για τον εμβολιασμό κατά της Covid-19		
Άλλο	7	3.5 %
Άλλοι εργαζόμενοι στον τομέα της υγείας	7	3.5 %
Επιστημονικά περιοδικά	30	14.9 %
Εφημερίδες	5	2.5 %

Ιατροί	92	45.8 %
Πλατφόρμες κοινωνικών μέσων (Facebook, Twitter κ.λπ.) / YouTube	24	11.9 %
Προγράμματα τηλεόρασης, ραδιόφωνο	36	17.9 %
Εμβόλιο που θα δέχονταν οι ανεμβολίαστοι εκπαιδευτικοί		
Εμβόλιο Johnson & Johnson COVID-19 (ΗΠΑ / Βέλγιο / Ολλανδία)	2	3.8 %
Εμβόλιο Moderna COVID-19 (ΗΠΑ)	2	3.8 %
Άλλο	15	28.8 %

Γνώσεις και στάσεις για τους εμβολιασμούς

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες στην έρευνα συμφωνούν / συμφωνούν απόλυτα με την άποψη ότι τα εμβόλια είναι σημαντικά για τη δημόσια υγεία (99,5%), συμφωνούν ότι τα εμβόλια είναι αποτελεσματικά (98%), κάνουν όλα τα εμβόλια που τους συστήνει ο οικογενειακός τους ιατρός (85,8%), έχουν εμπιστοσύνη στους επαγγελματίες υγείας και στις οδηγίες που δίνουν για τους εμβολιασμούς (88,8%), ανησυχούν για τις ανεπιθύμητες ενέργειες των εμβολίων (78,8%). Επίσης, διαφωνούν με την άποψη ότι τα εμβόλια που συστήνει στους ενήλικες το Εθνικό πρόγραμμα εμβολιασμών είναι πολλά (58,9%). Αντίθετα, συμφωνούν / συμφωνούν απόλυτα με την άποψη ότι τα εμβόλια είναι σημαντικά για τα παιδιά (98%) και αποτελεσματικά στα παιδιά (97%), κάνοντας όλα τα εμβόλια που τους συστήνει ο παιδίατρος στα παιδιά τους (96,3%). Τέλος, οι περισσότεροι συμφωνούν / συμφωνούν απόλυτα με την άποψη ότι τα παραδοσιακά εμβόλια εξάλειψαν σοβαρές ασθένειες (99%) και ότι εμπιστεύονται το εθνικό σύστημα υγείας (76,3%).

Πίνακας 3.3 Γνώσεις και στάσεις για τους εμβολιασμούς

	n	%
Τα εμβόλια είναι σημαντικά για τη δημόσια υγεία		
Διαφωνώ Απόλυτα	1	0.5 %
Συμφωνώ	70	35.2 %
Συμφωνώ Απόλυτα	128	64.3 %
Τα εμβόλια είναι αποτελεσματικά		
Διαφωνώ	4	2.1 %
Συμφωνώ	106	54.4 %
Συμφωνώ Απόλυτα	85	43.6 %
Κάνω όλα τα εμβόλια που μου συστήνει ο οικογενειακός μου Ιατρός		
Διαφωνώ	27	13.7 %
Διαφωνώ Απόλυτα	1	0.5 %
Συμφωνώ	78	39.6 %
Συμφωνώ Απόλυτα	91	46.2 %
Έχω εμπιστοσύνη στους επαγγελματίες υγείας και στις οδηγίες που δίνουν για τους εμβολιασμούς		
Διαφωνώ	18	9.1 %
Διαφωνώ Απόλυτα	4	2.0 %
Συμφωνώ	89	44.9 %
Συμφωνώ Απόλυτα	87	43.9 %
Ανησυχώ για τις ανεπιθύμητες ενέργειες των εμβολίων		
Διαφωνώ	35	17.7 %
Διαφωνώ Απόλυτα	7	3.5 %
Συμφωνώ	99	50.0 %
Συμφωνώ Απόλυτα	57	28.8 %
Τα εμβόλια που συστήνει στους ενήλικες το Εθνικό πρόγραμμα εμβολιασμών είναι πολλά		
Διαφωνώ	97	49.7 %
Διαφωνώ Απόλυτα	18	9.2 %
Συμφωνώ	66	33.8 %
Συμφωνώ Απόλυτα	14	7.2 %
Τα εμβόλια είναι σημαντικά για τα παιδιά		
Διαφωνώ	3	1.5 %
Διαφωνώ Απόλυτα	1	0.5 %
Συμφωνώ	74	37.6 %
Συμφωνώ Απόλυτα	119	60.4 %
Τα εμβόλια είναι αποτελεσματικά στα παιδιά		
Διαφωνώ	5	2.5 %
Διαφωνώ Απόλυτα	1	0.5 %
Συμφωνώ	86	43.7 %
Συμφωνώ Απόλυτα	105	53.3 %
Κάνω όλα τα εμβόλια που μου συστήνει ο παιδίατρος στα παιδιά μου		
Διαφωνώ	7	3.8 %
Συμφωνώ	68	36.6 %
Συμφωνώ Απόλυτα	111	59.7 %
Τα παραδοσιακά εμβόλια εξάλειψαν σοβαρές ασθένειες		

Διαφωνώ	1	0.5 %
Διαφωνώ Απόλυτα	1	0.5 %
Συμφωνώ	62	31.2 %
Εμπιστεύομαι το εθνικό σύστημα υγείας		
Διαφωνώ	37	18.7 %
Διαφωνώ Απόλυτα	10	5.1 %
Συμφωνώ	80	40.4 %
Συμφωνώ Απόλυτα	71	35.9 %

Πιθανοί λόγοι διστακτικότητας εμβολιασμού κατά της πανδημίας

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες στην έρευνα θεωρούν ότι οι πληροφορίες τις οποίες λαμβάνουν είναι ελλιπείς ή λανθασμένες (63,3%) (Πίνακας 3.26), δε θεωρούν ότι οι εμβολιασμοί είναι αντίθετοι με τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις (57,8%), εμπιστεύονται τους χειρισμούς των αρχών για τη πανδημία (54,2%), δε θεωρούν ότι είναι καλύτερα η φυσική ανοσία (70,9%), δεν πιστεύουν ο Covid-19 δεν είναι τόσο επικίνδυνος (23,1%), συμφωνούν ότι δεν είναι γνωστές οι βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις των εμβολίων (74,9%), συμφωνούν με το ότι οι κλινικές μελέτες έγιναν σε μικρό αριθμό συμμετεχόντων (56,9%), ανησυχούν για τα συστατικά των εμβολίων και τις παρενέργειές τους (62,6%), δε διαφωνούν με τον υποχρεωτικό χαρακτήρα των εμβολίων διότι παραβιάζει το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης (53,2%). Επίσης διαφωνούν με το ότι η πανδημία αποτελεί ένα παγκόσμιο φαινόμενο συνομοσίας (85,7%) και διαφωνούν με τον γενικότερο φόβο και δυσπιστία για τα εμβόλια (72,7%). Αντίθετα συμφωνούν / συμφωνούν απόλυτα με το ότι το διάστημα κυκλοφορίας του εμβολίου είναι μικρό (65,6%), ενώ διαφωνούν με το ότι τα εμβόλια είναι αντίθετα με τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις (93,6%), καθώς και με το ότι η καθημερινή πίεση από ΜΜΕ, φορείς, επηρεάζει αρνητικά την απόφασή τους για εμβολιασμό (57,2%).

Πίνακας 3.4 Πιθανοί λόγοι διστακτικότητας εμβολιασμού κατά της πανδημίας

	n	%
Οι πληροφορίες οι οποίες λαμβάνω είναι ελλιπείς ή λανθασμένες		
Διαφωνώ	55	29.3 %
Διαφωνώ Απόλυτα	14	7.4 %
Συμφωνώ	84	44.7 %
Συμφωνώ Απόλυτα	35	18.6 %
Οι εμβολιασμοί είναι αντίθετοι με τις θρησκευτικές μου πεποιθήσεις		

Διαφωνώ	63	33.7 %
Διαφωνώ Απόλυτα	108	57.8 %
Συμφωνώ	11	5.9 %
Συμφωνώ Απόλυτα	5	2.7 %
Δεν εμπιστεύομαι τους χειρισμούς των αρχών για τη πανδημία		
Διαφωνώ	63	32.8 %
Διαφωνώ Απόλυτα	25	13.0 %
Συμφωνώ	66	34.4 %
Συμφωνώ Απόλυτα	38	19.8 %
Πιστεύω ότι είναι καλύτερα η φυσική ανοσία		
Διαφωνώ	84	44.4 %
Διαφωνώ Απόλυτα	50	26.5 %
Συμφωνώ	36	19.0 %
Συμφωνώ Απόλυτα	19	10.1 %
Πιστεύω ότι ο Covid-19 δεν είναι τόσο επικίνδυνος		
Διαφωνώ	78	41.1 %
Διαφωνώ Απόλυτα	68	35.8 %
Συμφωνώ	31	16.3 %
Συμφωνώ Απόλυτα	13	6.8 %
Δεν είναι γνωστές οι βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις των εμβολίων		
Διαφωνώ	34	17.8 %
Διαφωνώ Απόλυτα	14	7.3 %
Συμφωνώ	81	42.4 %
Συμφωνώ Απόλυτα	62	32.5 %
Οι κλινικές μελέτες έγιναν σε μικρό αριθμό συμμετεχόντων		
Διαφωνώ	51	27.1 %
Διαφωνώ Απόλυτα	30	16.0 %
Συμφωνώ	61	32.4 %
Συμφωνώ Απόλυτα	46	24.5 %
Ανησυχώ για τα συστατικά των εμβολίων και τις παρενέργειές τους		
Διαφωνώ	52	27.4 %
Διαφωνώ Απόλυτα	19	10.0 %
Συμφωνώ	66	34.7 %
Συμφωνώ Απόλυτα	53	27.9 %
Διαφωνώ με τον υποχρεωτικό χαρακτήρα των εμβολίων διότι παραβιάζει το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης		
Διαφωνώ	72	37.9 %
Διαφωνώ Απόλυτα	29	15.3 %
Συμφωνώ	40	21.1 %
Συμφωνώ Απόλυτα	49	25.8 %
Η πανδημία αποτελεί ένα παγκόσμιο φαινόμενο συνομοσίας		
Διαφωνώ	84	44.7 %
Διαφωνώ Απόλυτα	77	41.0 %
Συμφωνώ	21	11.2 %
Συμφωνώ Απόλυτα	6	3.2 %
Γενικότερος φόβος και δυσπιστία για τα εμβόλια		
Διαφωνώ	84	44.9 %
Διαφωνώ Απόλυτα	52	27.8 %

Συμφωνώ	42	22.5 %
Συμφωνώ Απόλυτα	9	4.8 %
Το διάστημα κυκλοφορίας του εμβολίου είναι μικρό		
Διαφωνώ	40	21.2 %
Διαφωνώ Απόλυτα	25	13.2 %
Συμφωνώ	73	38.6 %
Συμφωνώ Απόλυτα	51	27.0 %
Τα εμβόλια είναι αντίθετα με τις θρησκευτικές μου πεποιθήσεις		
Διαφωνώ	63	33.5 %
Διαφωνώ Απόλυτα	113	60.1 %
Συμφωνώ	7	3.7 %
Συμφωνώ Απόλυτα	5	2.7 %
Η καθημερινή πίεση από ΜΜΕ, φορείς, επηρεάζει αρνητικά την απόφαση μου για εμβολιασμό		
Διαφωνώ	68	36.0 %
Διαφωνώ Απόλυτα	40	21.2 %
Συμφωνώ	50	26.5 %
Συμφωνώ Απόλυτα	31	16.4 %

3.2 Επαγωγική στατιστική

Στην ενότητα αυτή εξετάζεται κατά πόσο τα δημογραφικά και επαγγελματικά χαρακτηριστικά των ερωτηθέντων επηρεάζουν τις απόψεις που εκφράζουν όσον αφορά τόσο στις γνώσεις και στάσεις τους απέναντι στην πανδημία, όσο και απέναντι στους πιθανούς λόγους εμβολιασμού. Ο έλεγχος διεξήχθη με το τεστ chi-square, με το επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας να είναι $\alpha=0,05$. Οι γνώσεις για την πανδημία επηρεάζονται από την ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, τον τόπο διαμονής, την ειδικότητα, το θρήσκευμα και την ύπαρξη χρόνιου νοσήματος. Οι απόψεις για τον εμβολιασμό επηρεάζονται από τον αριθμό των παιδιών και το θρήσκευμα. Οι γνώσεις και στάσεις για τους εμβολιασμούς επηρεάζονται από την οικογενειακή κατάσταση και τον αριθμό των παιδιών. Τέλος, οι πιθανοί λόγοι διστακτικότητας εμβολιασμού κατά της πανδημίας επηρεάζονται από την ηλικία.

Πίνακας 3.5 Συσχετίσεις μεταβλητών της έρευνας και δημογραφικών στοιχείων ερωτηθέντων

	p-value
Απόψεις για την πανδημία Covid-19	
Φύλο	0.248
Ηλικία	0.002

Οικογενειακή κατάσταση	0.945
Αριθμός παιδιών	0.997
Μορφωτικό επίπεδο	0.000
Τόπος διαμονής	0.000
Ειδικότητα	0.000
Θρήσκευμα	0.000
Ύπαρξη χρόνιου νοσήματος	0.000
Απόψεις για τον εμβολιασμό	
Φύλο	0.601
Ηλικία	0.665
Οικογενειακή κατάσταση	0.644
Αριθμός παιδιών	0.013
Μορφωτικό επίπεδο	0.527
Τόπος διαμονής	0.413
Ειδικότητα	0.089
Θρήσκευμα	0.004
Ύπαρξη χρόνιου νοσήματος	0.115
Γνώσεις και στάσεις για τους εμβολιασμούς	
Φύλο	0.065
Ηλικία	0.910
Οικογενειακή κατάσταση	0.000
Αριθμός παιδιών	0.000
Μορφωτικό επίπεδο	0.724
Τόπος διαμονής	0.317
Ειδικότητα	0.926
Θρήσκευμα	0.999
Ύπαρξη χρόνιου νοσήματος	0.480
Πιθανοί λόγοι διστακτικότητας εμβολιασμού κατά της πανδημίας	
Φύλο	0.810
Ηλικία	0.000
Οικογενειακή κατάσταση	0.388
Αριθμός παιδιών	0.999
Μορφωτικό επίπεδο	0.503
Τόπος διαμονής	0.963
Ειδικότητα	0.880
Θρήσκευμα	0.860
Ύπαρξη χρόνιου νοσήματος	0.914

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες στην έρευνα πιστεύουν ότι ο ιός Covid-19 είναι υπαρκτός και συνιστά μία απειλητική ασθένεια. Αυτό αιτιολογεί και το υψηλό ποσοστό εμβολιασμού των εκπαιδευτικών που έλαβαν μέρος στην έρευνα, ακόμα και με τις τρεις δόσεις. Μάλιστα, διαπιστώθηκε ένα πολύ υψηλό ποσοστό εμβολιαστικής κάλυψης στους εκπαιδευτικούς - όπως και σε άλλες μελέτες που έχει βρεθεί υψηλή πρόθεση εμβολιασμού από μέρους των εκπαιδευτικών (Quinto et al., 2021; Weinert et al., 2021; Gkentzi et al., 2021) - σε αντίθεση με το εμβόλιο της εποχικής γρίπης κατά το έτος 2021. Αντίθετα αποτελέσματα έχουν βρεθεί σε άλλες έρευνες (Mutua et al., 2021). Άλλωστε, από την έρευνα διαπιστώθηκε πως οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί εμβολιάστηκαν προκειμένου να προστατέψουν την ατομική τους υγεία, και λιγότερο για λόγους κοινωνικής ευθύνης, ατομικής και επαγγελματικής ευθύνης, υποχρεωτικότητας, αλλά και προστασίας οικείων προσώπων. Έτσι, μπορεί να υποστηριχθεί πως εν μέρει οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι ο εμβολιασμός συμβάλει στη λειτουργία των σχολείων με ασφάλεια, σύμφωνα και με τα όσα αναφέρονται από διάφορους μελετητές και φορείς (Unicef, 2020; Lambert et al., 2020; Vargas-Tamez & Wallet, 2021; Persad et al., 2020; Kamath et al., 2022; Premier of Victoria, 2022; Unesco, 2022). Επίσης, η απειλή που αισθάνονται από τον ιό ενδεχομένως να αιτιολογεί και το ότι οι περισσότεροι υποστηρίζουν τον υποχρεωτικό εμβολιασμό στους εκπαιδευτικούς, κάτι που συμφωνεί με συστάσεις διεθνών φορέων και την εθνική πολιτική αρκετών χωρών (Unicef, 2020; Unesco, 2021; Shapiro, 2021; PPTA Te Wehengarua, 2022α, 2022β). Ένας άλλος λόγος για τον οποίον οι εκπαιδευτικοί υποστηρίζουν την υποχρεωτικότητα ίσως να είναι οι συστάσεις διεθνών φορέων (Unicef, 2020; Unesco, 2021; Vargas-Tamez & Wallet, 2021), αλλά αυτό το ζήτημα χρίζει περαιτέρω διερεύνησης.

Ένα σημαντικό εύρημα της παρούσας έρευνας είναι πως υπάρχει θετική στάση της πλειοψηφίας των εκπαιδευτικών απέναντι στον εμβολιασμό. Πιο συγκεκριμένα, οι περισσότεροι θεωρούν ότι τα εμβόλια είναι σημαντικά για τη δημόσια υγεία, ότι είναι αποτελεσματικά, ότι τα παραδοσιακά εμβόλια εξάλειψαν σοβαρές ασθένειες, αλλά και ότι είναι σημαντικά για τα παιδιά, κάτι που συνάδει με τα αποτελέσματα άλλων μελετών σχετικά με τα οφέλη του εμβολιασμού συνολικά (Gasparini et al., 2014; Dini et al., 2018; Hussain et al., 2018). Επίσης, δε θεωρούν ότι τα εμβόλια που συστήνει στους ενήλικες το Εθνικό πρόγραμμα εμβολιασμών είναι πολλά. Αντίθετα, κάνουν

όλα τα εμβόλια που τους συστήνει ο οικογενειακός τους ιατρός, έχουν εμπιστοσύνη στους επαγγελματίες υγείας και στις οδηγίες που δίνουν για τους εμβολιασμούς, έχουν εμπιστοσύνη στο εθνικό σύστημα υγείας, κάνουν όλα τα εμβόλια που τους συστήνει ο παιδίατρος στα παιδιά τους. Ωστόσο, ανέφεραν πως ανησυχούν για τις ανεπιθύμητες ενέργειες των εμβολίων. Πάντως, μεταβλητές που σχετίζονται με τις απόψεις για την αποτελεσματικότητα των εμβολίων, εμπιστοσύνης στους θεσμούς, έχει βρεθεί ότι επηρεάζουν την πρόθεση εμβολιασμού και τον εμβολιασμό (Lazarus et al., 2021; Viswanath et al., 2021; Tulloch, 2021; Cascini et al., 2021; Zampetakis & Melas, 2021; Schmelz & Bowles, 2022).

Ενδιαφέροντα είναι και τα ευρήματα σχετικά με πιθανούς λόγους διστακτικότητας εμβολιασμού έναντι της Covid-19. Στην πλειοψηφία τους οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι οι πληροφορίες τις οποίες λαμβάνουν είναι ελλιπείς ή λανθασμένες, συμφωνούν με το ότι οι κλινικές μελέτες έγιναν σε μικρό αριθμό συμμετεχόντων, ανησυχούν για τα συστατικά των εμβολίων και τις παρενέργειές τους, συμφωνούν ότι δεν είναι γνωστές οι βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις των εμβολίων καθώς και ότι το διάστημα κυκλοφορίας του εμβολίου είναι μικρό. Οι συγκεκριμένοι παράγοντες αποτελούν προσδιοριστικούς παράγοντες εμβολιασμού ή διστακτικότητας απέναντι στο εμβόλιο, σύμφωνα με τα όσα έχουν βρεθεί και σε προηγούμενες μελέτες (African Union, 2021; Mudenda et al., 2022; Beg et al., 2022). Επίσης, έχει αναφερθεί και σε άλλες μελέτες (Dermitzakis et al., 2021; Beg et al., 2022) χαμηλό επίπεδο πληροφόρησης / γνώσεων, αλλά θετική στάση απέναντι στον εμβολιασμό. Παρά τα ανωτέρω, δε θεωρούν ότι είναι καλύτερα η φυσική ανοσία, δε διαφωνούν με τον υποχρεωτικό χαρακτήρα των εμβολίων στη βάση του ότι παραβιάζει το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης, δε θεωρούν ότι οι εμβολιασμοί είναι αντίθετοι με τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις, ενώ τέλος δε συμφωνούν με το ότι η πανδημία αποτελεί ένα παγκόσμιο φαινόμενο συνομοψίας. Το ζήτημα της αυτοδιάθεσης (Schmelz & Bowles, 2022) και των θρησκευτικών πεποιθήσεων (Uzochukwu et al., 2021; Edwards et al., 2021; Handebo et al., 2021; Dubik, 2022) αποτελούν προσδιοριστικούς παράγοντες εμβολιασμού ή μη.

Τέλος, διαπιστώθηκε ότι το φύλο, ο τόπος διαμονής, η οικογενειακή κατάσταση, το μορφωτικό επίπεδο και η ειδικότητα, επηρεάζουν τις απόψεις των εκπαιδευτικών, κάτι το οποίο συμφωνεί και με τα ευρήματα άλλων μελετών (Frayon, 2020; Quinto et al., 2021; Cascini et al., 2021; Uzochukwu et al., 2021; Mutua et al., 2021; African

Union, 2021; Gkentzi et al., 2021; Robinson et al., 2021; Edwards et al., 2021; Paul et al., 2021; Schwarzinger et al., 2021; Weinert et al., 2021; Handebo et al., 2021; Nguyen et al., 2021). Ωστόσο, θα πρέπει να τονιστεί πως οι επιδράσεις αυτές δεν μπορούν να θεωρηθούν ως μεγάλες, καθώς επιδρούν μόνο σε έναν μικρό αριθμό απόψεων. Αντίθετα, μεγαλύτερη επίδραση φαίνεται να έχει το αν οι εκπαιδευτικοί έχουν κάποιο χρόνιο νόσημα. Αυτό μπορεί να εξηγήσει και το γεγονός ότι οι εκπαιδευτικοί σε μεγάλο βαθμό εμβολιάστηκαν προκειμένου να προστατέψουν την ατομική τους υγεία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

5.1 Τελικά συμπεράσματα

Συνολικά, παρατηρούνται τα εξής στο δείγμα των εκπαιδευτικών που έλαβε μέρος στην παρούσα έρευνα:

- α) υπάρχει υψηλό ποσοστό εμβολιαστικής κάλυψης,
- β) υπάρχει αρνητική στάση απέναντι σε θέματα συνωμοσίας, παραβίασης θρησκευτικών πεποιθήσεων και αυτοδιάθεσης ως λόγους μη εμβολιασμού,
- γ) υπάρχει θετική στάση απέναντι στον εμβολιασμό γενικά και ειδικά έναντι της Covid-19,
- δ) υπάρχει σκεπτικισμός σχετικά με τις κλινικές μελέτες, ελλειψείς ή λανθασμένες πληροφορίες, τις παρενέργειες, τα συστατικά και τις επιπτώσεις των εμβολίων,
- ε) υπάρχει μικρή διαφοροποίηση των απόψεων των ερωτηθέντων στη βάση των δημογραφικών και επαγγελματικών τους χαρακτηριστικών.

Έτσι, ενώ υπάρχει ένας σκεπτικισμός σχετικά με τα εμβόλια έναντι της Covid-19, αλλά όχι γενικά απέναντι στα εμβόλια, οι εκπαιδευτικοί έχουν προβεί στον εμβολιασμό τους καθώς θεωρούν τον ιό SARS-CoV2 ως υπαρκτό και ως απειλή, προκειμένου να προστατέψουν την ατομική τους υγεία.

5.2 Θεωρητική και πρακτική συμβολή της έρευνας

Σε θεωρητικό επίπεδο η παρούσα έρευνα συνέβαλε στον εμπλουτισμό της υφιστάμενης βιβλιογραφίας τόσο όσον αφορά στις γνώσεις, απόψεις και στάσεις των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης απέναντι στην πανδημία και τον εμβολιασμό, όσο και όσον αφορά σε μια έρευνα σε ευρωπαϊκή χώρα, όπου διαπιστώθηκε μία σχετική έλλειψη. Αρκετές έρευνες έχουν διεξαχθεί στην Ασία, τη Μέση Ανατολή και την Αφρική, αλλά λιγότερες σε ανεπτυγμένες δυτικές κοινωνίες, ιδίως της Ευρώπης.

Σε πρακτικό επίπεδο, η παρούσα έρευνα οδηγεί στο συμπέρασμα ότι υπάρχει η αναγκαιότητα για περαιτέρω και πιο αξιόπιστη και ποιοτική πληροφόρηση των εκπαιδευτικών σχετικά με τον εμβολιασμό και τα εμβόλια, κυρίως όσον αφορά στις

εξής παραμέτρους: συστατικά των εμβολίων, επιπτώσεις και παρενέργειες των εμβολίων, κλινικές μελέτες. Απαιτείται επομένως περισσότερη και πιο ολιστική πληροφόρηση αναφορικά με την ανάπτυξη των εμβολίων και τις επιπτώσεις τους σε βραχυπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Κατά συνέπεια, επαγγελματίες υγείας, ειδικοί επιστήμονες, μπορούν να συμβάλουν προς αυτήν την κατεύθυνση, διαμέσου κατάλληλων προγραμμάτων στην τηλεόραση και το ραδιόφωνο, καθώς βρέθηκε ότι αποτελούν ένα σημαντικό μέσο πληροφόρησης των εκπαιδευτικών. Σχετικές ημερίδες στα σχολεία επίσης μπορούν να συμβάλουν προς αυτήν την κατεύθυνση. Ένας ακόμη τρόπος ενίσχυσης της ενημέρωσης και εκπαίδευσης του κοινού και κατ' επέκταση μείωσης της διστακτικότητάς του έναντι του εμβολιασμού για την Covid-19 είναι και η δημιουργία διεπιστημονικών ομάδων στη βάση της κοινότητας, που θα αποτελούνται από διάφορους επαγγελματίες υγείας και ειδικούς / επιστήμονες που έχουν συμμετάσχει στην ανάπτυξη των εμβολίων.

5.3 Περιορισμοί της έρευνας και προτάσεις μελλοντικής έρευνας

Η παρούσα έρευνα διεξήχθη σε ένα μικρό δείγμα εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και ως εκ τούτου τα αποτελέσματα δεν είναι αντιπροσωπευτικά του ευρύτερου πληθυσμού. Απαιτείται περαιτέρω έρευνα σε ένα μεγαλύτερο δείγμα ερωτηθέντων, από όλες τις περιφέρειες της Ελλάδας. Η στρωματοποιημένη δειγματοληψία θα μπορούσε να συμβάλει στην μεγαλύτερη ομοιογένεια των ομάδων του δείγματος επιτρέποντας καλύτερες συγκρίσεις μεταξύ τους (π.χ. στη βάση του θρησκευματος).

Επίσης, ενδιαφέρον θα παρουσίαζε και η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, στη βάση της διαφορετικής ηλικίας των μαθητών, αλλά και των ειδικοτήτων των εκπαιδευτικών. Στη βάση αυτή, μία συγκριτική έρευνα θα μπορούσε να διεξαχθεί και σε εκπαιδευτικούς διαφόρων ευρωπαϊκών χωρών. Άλλωστε, από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση διαπιστώθηκε μία έλλειψη μελετών σε ευρωπαϊκές χώρες τόσο στους εκπαιδευτικούς, όσο και στον γενικό πληθυσμό, ιδίως σε ότι αφορά στους λόγους εμβολιασμού και μη.

Τέλος, ενδιαφέρον θα παρουσίαζε και η διερεύνηση των απόψεων και άλλων ενδιαφερομένων μερών της εκπαιδευτικής κοινότητας, όπως διευθυντές, γονείς και μαθητές, όσον αφορά στην υποχρεωτικότητα εμβολιασμού των εκπαιδευτικών, αλλά

και στις δικές τους απόψεις σχετικά με τον εμβολιασμό μαθητών και εκπαιδευτικού προσωπικού. Καθώς στην εκπαιδευτική κοινότητα υπάρχουν διάφορα εμπλεκόμενα μέρη, είναι σημαντικό να διερευνηθούν οι απόψεις όλων, προς την κατεύθυνση μίας περισσότερο ολιστικής προσέγγισης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- African Union (2021). COVID 19 Vaccine Perceptions: A 15 country study. Ανακτήθηκε από: <https://africacdc.org/download/covid-19-vaccine-perceptions-a-15-country-study/>
- Alphonso, C., & Xu, X. (2021). Toronto District School Board puts dozens of staff on unpaid leave after failing to disclose COVID-19 vaccine status. Ανακτήθηκε από: <https://www.theglobeandmail.com/canada/article-toronto-district-school-board-place-dozens-of-staffers-on-unpaid-leave/>
- Beg, B. M., Hussain, T., Ahmad, M., Areej, S., Majeed, A., Rasheed, M. A., Ahmad, M. M., Shoaib, Q. A., & Aroosa, S. (2022) Perceived risk and perceptions of COVID-19 vaccine: A survey among general public in Pakistan. *PLoS ONE*, *17*(3), <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0266028>.
- Cahapay, M. B. (2021). To get or not to get: Examining the intentions of Philippine teachers to vaccinate against COVID-19. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, <https://doi.org/10.1080/10911359.2021.1896409>.
- Chadwick, R., & McLoughlin, E. (2022). Irish secondary school science teachers' perspectives on addressing the COVID-19 crisis as socioscientific issues. *Disciplinary and Interdisciplinary Science Education Research*, *4*, <https://doi.org/10.1186/s43031-022-00056-z>.
- Calnan, M., & Douglass T. (2020). Hopes, hesitancy and the risky business of vaccine development. *Health Risk & Society*, *22*(5-6), 291-304.
- Cascini, F., Pantovic, A., Al-Ajlouni, Y., Failla, G., & Ricciardi, W. (2021). Attitudes, acceptance and hesitancy among the general population worldwide to receive the COVID-19 vaccines and their contributing factors: A systematic review. *eClinical Medicine*, *40*, <https://doi.org/10.1016/j.eclinm.2021.101113>.
- Dermitzakis, I., Evangelidis, N., Evangelidis, P., & Anestis, A. (2021). Knowledge, attitudes, and perceptions regarding COVID-19 outbreak in Greece in September 2020: a cross-sectional web-based survey. *Hippokratia*, *25*(1), 15-21.

- Dini, G., Toletone, A., Sticchi, L., Orsi, A., Bragazzi, N. L., & Durando, P. (2018). Influenza vaccination in healthcare workers: A comprehensive critical appraisal of the literature. *Human Vaccines & Immunotherapeutics*, 14(3), 772-789.
- Dubik, S. D. (2022). Understanding the Facilitators and Barriers to COVID-19 Vaccine Uptake Among Teachers in the Sagnarigu Municipality of Northern Ghana: A Cross-Sectional Study. *Risk Management and Healthcare Policy*, 15, <https://doi.org/10.2147/RMHP.S352584>.
- Education Week (2022). Where Teachers Are Required to Get Vaccinated Against COVID-19. Ανακτήθηκε από: <https://www.edweek.org/policy-politics/where-teachers-are-required-to-get-vaccinated-against-covid-19/2021/08>
- Edwards, B., Biddle, N., Gray, M., & Sollis, K. (2021). COVID-19 vaccine hesitancy and resistance: Correlates in a nationally representative longitudinal survey of the Australian population. *Plos One*, doi: 10.1371/journal.pone.0248892.
- European Commission (2021). Attitudes on vaccination against Covid-19. Ανακτήθηκε από: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2512>
- Frayon, S. (2020). New Caledonian biology teachers' opinions about vaccination: Preliminary findings. *Health Education Journal*, 79(5), 594-606.
- French, J., Deshpande, S., Evans, W., & Obregon, R. (2020). Key Guidelines in Developing a Pre-Emptive COVID-19 Vaccination Uptake Promotion Strategy. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17, doi: 10.3390/ijerph17165893.
- Gallegos, E. (2021). Schools lose few employees as they implement new weekly COVID-19 testing mandate; vaccine mandate on horizon. Ανακτήθηκε από: https://www.bakersfield.com/news/schools-lose-few-employees-as-they-implement-new-weekly-covid-19-testing-mandate-vaccine-mandate/article_fd18083e-35df-11ec-beac-a34e8fbf8ab6.html
- Gasparini, R., Amicizia, D., Lai, P. L., Bragazzi, N. L., & Panatto, D. (2014). Compounds with anti-influenza activity: present and future of strategies for the optimal treatment and management of influenza. Part I: Influenza life-cycle and

currently available drugs. *Journal of Preventive Medicine and Hygiene*, 55(3), 69-85.

Gerritsen, J. (2021). Covid-19: All staff at small King Country school refusing vaccine by next week's deadline. Ανακτήθηκε από: <https://www.rnz.co.nz/news/national/455243/covid-19-all-staff-at-small-king-country-school-refusing-vaccine-by-next-week-s-deadline>

Gerritsen, J. (2021α). Schools estimate several thousand staff are vaccine-resistant. Ανακτήθηκε από: <https://www.rnz.co.nz/news/national/454813/schools-estimate-several-thousand-staff-are-vaccine-resistant>

Gkentzi, D., Benetatou, E., Karatza, A., Kanellopoulou, A., Fouzas, S., Lagadinou, M., Marangos, M., & Dimitriou, G. (2021). Attitudes of school teachers toward influenza and COVID-19 vaccine in Greece during the COVID-19 pandemic. *Human Vaccines & Immunotherapeutics*, 17(10), 3401-3407. doi: 10.1080/21645515.2021.1945903.

Handebo, S., Wolde, M., Shitu, K., & Kassie, A. (2021). Determinant of intention to receive COVID-19 vaccine among school teachers in Gondar City, Northwest Ethiopia. *Plos One*, 16(6), <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0253499>.

Henry, D. (2021). Covid 19 Delta outbreak: How many teachers will quit over vaccine mandate? We still don't know. Ανακτήθηκε από: <https://www.nzherald.co.nz/nz/covid-19-delta-outbreak-how-many-teachers-will-quit-over-vaccine-mandate-we-still-dont-know/UDA5AZBFE4YTWYTDWEC74GUYK4/>

Kamath, S. P., Mithra, P., Joshi, J., ..., & Bhat, K. G. (2022). Perceptions of teachers towards COVID appropriate behaviors for school children in coastal South India. *Current Psychology*, <https://doi.org/10.1007/s12144-021-02564-z>

Kishore, J., Venkatesh, U., Ghai, G., Heena, & Kumar, P. (2021). Perception and attitude towards COVID-19 vaccination. *Journal of Family Medicine and Primary Care*, 10(8), 3116-3121.

Kreps, S., Dasgupta, N., Brownstein, J. S., Hswen, Y., & Kriner, D. L. (2021). Public attitudes toward COVID-19 vaccination: The role of vaccine attributes, incentives, and misinformation. *npj Vaccines*, 6, <https://doi.org/10.1038/s41541-021-00335-2>.

- Lambert, J. A., Trott, K., & Baugh, R. F. (2020). An Analysis of K-12 School Reopening and Its' Impact on Teachers. *Journal of primary care & community health, 11*, <https://doi.org/10.1177/2150132720967503>.
- Larson, H. J., Jarrett, C., Schulz, W. S., Chaudhuri, M., Zhou, Y., Dube, E., Schuster, M., MacDonald, N. E., & Wilson, R. (2015). Measuring vaccine hesitancy: The development of a survey tool. *Vaccine, 33*(34), 4165-4175.
- Lazarus, J. V., Ratzan, S. C., Palayew, A., Gostin, L. O., Larson, H. J., Rabin, K., Kimball, S., & El-Mohandes, A. (2021). A global survey of potential acceptance of a COVID-19 vaccine. *Nature Medicine, 27*, 225-228.
- Mudenda, S., Nang'andu Hikaambo, C., Daka, V., ..., & Mukosha, M. (2022). Prevalence and factors associated with COVID-19 vaccine acceptance in Zambia: a web-based cross-sectional study. *Pan African Medical Journal, 41*, doi: 10.11604/pamj.2022.41.112.31219.
- Mutua, P. M., Mutiso, J. M., Simabuni, J. A., & Gicheru, M. M. (2021). Teachers' Perception On COVID-19 Vaccine: Implications on COVID-19 Prevention in Kenya. *Journal of Vaccinology, 3*(1), 1-5.
- Nguyen, K. H., Srivastav, A., Razzaghi, H., Williams, W., Lindley, M. C., Jorgensen, C., Abad, N., & Singleton, J. A. (2021). COVID-19 Vaccination Intent, Perceptions, and Reasons for Not Vaccinating Among Groups Prioritized for Early Vaccination - United States, September and December 2020. *MMWR Morbidity and Mortality Weekly Report, 70*, 217-222.
- NPR (2021). New York's COVID vaccine mandate takes effect for school teachers and staff. Ανακτήθηκε από: <https://www.npr.org/2021/10/04/1043157681/nyc-school-staff-vaccinated?t=1652380854168>
- NSW (2022). Vaccination requirements for school sites. Ανακτήθηκε από: <https://education.nsw.gov.au/covid-19/advice-for-families/vaccination-requirements-for-school-sites>
- Paul, E., Steptoe, A., & Fancourt, D. (2021). Attitudes towards vaccines and intention to vaccinate against COVID-19: Implications for public health communications.

The Lancet Regional Health Europe, 1,
<https://doi.org/10.1016/j.lanepe.2020.100012>.

Paul, E., Steptoe, A., & Fancourt, D. (2021). Attitudes towards vaccines and intention to vaccinate against COVID-19: Implications for public health communications. *The Lancet Regional Health Europe*, 1,
<https://doi.org/10.1016/j.lanepe.2020.100012>.

Persad, G., Peek, M. E., Emanuel, E. J. (2020). Fairly prioritizing groups for access to COVID-19 vaccines. *JAMA*, doi:10.1001/jama.2020.18513.

PPTA Te Wehengarua (2022α). COVID-19: Priority vaccination for teachers. Ανακτήθηκε από: <https://www.ppta.org.nz/advice-and-issues/covid-19-priority-vaccination-for-teachers/>

PPTA Te Wehengarua (2022β). Mandatory vaccination for school sector a sensible safety move. Ανακτήθηκε από: <https://www.ppta.org.nz/news-and-media/mandatory-vaccination-for-school-sector-a-sensible-safety-move/>

Premier of Victoria (2022). Keeping Education Open And Safe In 2022. Ανακτήθηκε από: <https://www.premier.vic.gov.au/keeping-education-open-and-safe-2022>

Quinto, J. D. C., Balderrama, A. N. C., Hocson, F. N. Z., Salanguit, M. B., Palatino, M. C., & Gregorio, E. R. (2021). Association Of Knowledge And Risk Perceptions Of Manila City School Teachers With Covid-19 Vaccine Acceptance. *Philippine Journal of Health Research and Development*, 25,
<https://pjhrd.upm.edu.ph/index.php/main/article/view/524>.

Robinson, E., Jones, A., Lesser, I., & Daly, M. (2021). International estimates of intended uptake and refusal of COVID-19 vaccines: A rapid systematic review and meta-analysis of large nationally representative samples. *Vaccine*, 39,(15), 2024-2034.

Sallam, M. (2021). COVID-19 Vaccine Hesitancy Worldwide: A Concise Systematic Review of Vaccine Acceptance Rates. *Vaccines*, 9,
<https://doi.org/10.3390/vaccines9020160>.

Schmelz, K., & Bowles, S. (2022). Opposition to voluntary and mandated COVID-19 vaccination as a dynamic process: Evidence and policy implications of changing beliefs. *PNAS*, 119(13), <https://doi.org/10.1073/pnas.2118721119>.

Schwarzinger, M., Watson, V., Arwidson, P., Alla, F., & Luchini, S. (2021). COVID-19 vaccine hesitancy in a representative working-age population in France: a survey experiment based on vaccine characteristics. *Lancet Public Health*, [https://doi.org/10.1016/S2468-2667\(21\)00012-8](https://doi.org/10.1016/S2468-2667(21)00012-8).

Shapiro, E. (2021). N.Y.C. Schools' Vaccine Mandate Is in Place. 96% of Teachers Got a Shot. Ανακτήθηκε από: <https://www.nytimes.com/2021/10/04/nyregion/vaccine-mandate-teachers-nyc.html>

Shitu, K., Wolde, M., Handebo, S., & Kassie, A. (2021). Acceptance and willingness to pay for COVID-19 vaccine among school teachers in Gondar City, Northwest Ethiopia. *Tropical Medicine and Health*, 49(63), <https://doi.org/10.1186/s41182-021-00337-9>.

Smith, T. C., & Reiss, D. R. (2020). Digging the rabbit hole, COVID-19 edition: anti-vaccine themes and the discourse around COVID-19. *Microbes and Infection*, 22, 608-610.

Spearie, S. (2020). Teacher placed on unpaid leave after defying COVID-19 vaccination card or testing mandate. Ανακτήθηκε από: <https://eu.sjr.com/story/news/2021/09/27/southeast-high-school-teacher-defies-gov-pritzkers-covid-19-mandate/5884584001/>

Tulloch, O. (2021). Rapid Review: Perceptions Of Covid-19 Vaccines In South Africa. Ανακτήθηκε από: https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/bitstream/handle/20.500.12413/16549/SSHA_P%20RAPID%20REVIEW_Perceptions%20of%20COVID-19%20vaccines%20in%20South%20Africa.pdf?sequence=3&isAllowed=y

Unesco (2022). Monitoring teacher vaccination against COVID-19. Ανακτήθηκε από: <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/teacher-vaccination>

Unesco (2021). UNESCO urges all countries to prioritize teachers in national COVID-19 vaccine rollout plans to ensure education can continue safely and schools remain open. Ανακτήθηκε από: <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/teacher-vaccination>

- Unicef (2020). Teachers should be prioritized for vaccination against COVID-19. Ανακτήθηκε από: <https://www.unicef.org/press-releases/teachers-should-be-prioritized-vaccination-against-covid-19>
- Uzochukwu, I. C., Eleje, G. U., Nwankwo, C. H., Chukwuma, G. O., Uzuke, C. A., Uzochukwu, C. E., Mathias, B. A., Okunna, C. S., Asomugha, L. A., & Esimone, C. O. (2021). COVID-19 vaccine hesitancy among staff and students in a Nigerian tertiary educational institution. *Therapeutic Advances in Infectious Disease*, <https://doi.org/10.1177/20499361211054923>.
- Vargas-Tamez, C., & Wallet, P. (2021). Vaccinating teachers is crucial for returning to school. Ανακτήθηκε από: <https://www.globalpartnership.org/blog/vaccinating-teachers-crucial-returning-school>
- Viswanath, K., Bekalu, M., Dhawan, D., Pinnamaneni, R., Lang, J., & McCloud, R. (2021). Individual and social determinants of COVID-19 vaccine uptake. *BMC Public Health*, *21*, <https://doi.org/10.1186/s12889-021-10862-1>.
- Weinert, S., Thronicke, A., Hinse, M., Schad, F., & Matthes, H. (2021). School Teachers' Self-Reported Fear and Risk Perception during the COVID-19 Pandemic—A Nationwide Survey in Germany. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *18*, <https://doi.org/10.3390/ijerph18179218>.
- WHO (2021). Coronavirus disease (COVID-19): Vaccines. Ανακτήθηκε από: [https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/coronavirus-disease-\(covid-19\)-vaccines?gclid=CjwKCAiA24SPBhB0EiwAjBgkhlaJCw_B5DpWGz-wWvCLHVjDFTVrDHKDXP_HePEQo64C5BaFZKMuLhoC9NIQAvD_BwE&topicsurvey=v8kj13](https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/coronavirus-disease-(covid-19)-vaccines?gclid=CjwKCAiA24SPBhB0EiwAjBgkhlaJCw_B5DpWGz-wWvCLHVjDFTVrDHKDXP_HePEQo64C5BaFZKMuLhoC9NIQAvD_BwE&topicsurvey=v8kj13)
- Wilson, K. (2021). 100 permanent teachers, staff at TDSB placed on unpaid leave after not disclosing COVID-19 vaccination status. Ανακτήθηκε από: <https://www.cp24.com/news/100-permanent-teachers-staff-at-tdsb-placed-on-unpaid-leave-after-not-disclosing-covid-19-vaccination-status-1.5651892>
- Wong, L. P., Alias, H., Wong, P.-F., Yen Lee, H. & AbuBakar, S. (2020). The use of the health belief model to assess predictors of intent to receive the COVID-19

vaccine and willingness to pay. *Human Vaccines & Immunotherapeutics*, 16(9), 2204-2214.

Wouters, O. J., Shadlen, K. C., Salcher-Konrad, M., Pollard, A. J., Larson, H. J., Teerawattananon, Y., & Jit, M. (2021). Challenges in ensuring global access to COVID-19 vaccines: production, affordability, allocation, and deployment. *Health Policy*, [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(21\)00306-8](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(21)00306-8).

Yaqub, O., Castle-Clarke, S., Sevdalis, N., & Chataway, J. (2014). Attitudes to vaccination: A critical review. *Social Science & Medicine*, 112, 1-11.

Zampetakis, L. A., & Melas, C. (2021). The health belief model predicts vaccination intentions against COVID-19: A survey experiment approach. *Health and Well-Being*, <https://doi.org/10.1111/aphw.12262>.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Κωδικός Ερωτηματολογίου.....

	<p style="text-align: center;">ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΤΜΗΜΑ ΙΑΤΡΙΚΗΣ-ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΥΓΕΙΑΣ</p>	
---	--	---

Διερεύνηση στάσεων γνώσεων σχετικά με την COVID 19 ασθένεια και πιθανοί λόγοι διστακτικότητας στον εμβολιασμό με το νέο εμβόλιο σε εκπαιδευτικούς της Β΄θμιας εκπαίδευσης .

Ερωτηματολόγιο

Μέρος Α΄: Δημογραφικά στοιχεία

1. Φύλο
 - Άνδρας
 - Γυναίκα
2. Οικογενειακή κατάσταση
 - Έγγαμος
 - Διαζευγμένος
3. Αριθμός τέκνων
4. Ηλικία
5. Μορφωτικό επίπεδο
 - Μεταπτυχιακό
 - Διδακτορικό
6. Τόπος Διαμονής
 - Πόλη
 - Κομόπολη
 - Χωριό
7. Ειδικότητα
 - Φιλολόγος
 - Θεολόγος
 - Φυσικής αγωγής
 - Θεολόγος
 - Φυσικός
 - Χημικός
 - Βιολόγος

Άλλο προσδιορίστε.....

8. Θρήσκευμα

- Χριστιανός ορθόδοξος
- Καθολικός
- Προτεστάντης
- Μουσουλμάνος
- Ινδουιστής
- Βουδιστής
- Άθεος

9. Έχετε κάποιο χρόνιο νόσημα

- Ναι
- Όχι

10. Ποιο από τα κάτω νοσήματα έχετε

- Παχυσαρκία
- Καρδιοπάθεια
- Αγγειοπάθεια
- Διαβητικός
- Χρόνια αναπνευστική ανεπάρκεια
- Νεφροπάθεια
- Καρκίνος
- Άλλο περιγράψτε.....

Μέρος Β΄: Απόψεις για την πανδημία Covid-19

11. ο ιός Covid-19 είναι υπαρκτός;

- Ναι
- Όχι

12. Θεωρείτε ότι ο ιός Covid-19 είναι μια απειλητική ασθένεια;

- Ναι
- Όχι

13. Ποια είναι η πεποίθησή σας για την προέλευση του Covid-19 στους ανθρώπους; Τι πιστεύετε για την πηγή του ιού στον κόσμο;

- Φυσική πηγή από ζώα
- Τεχνητός ιός και μέρος συνωμοσίας
- Δεν γνωρίζω

14. Έχετε διαγνωστεί με Covid-19;

- Ναι
- Όχι

15. Αν ναι πότε προσδιορίστε.....

16. Εσείς προσωπικά έχετε εμβολιαστεί για τον Covid-19;
- Ναι
 - Όχι
17. Αν ναι, έχετε ολοκληρώσει τον εμβολιασμό σας;
- Ναι
 - Όχι
18. Πόσες δόσεις λάβατε
- 2
 - 3
 - 1
19. Για πιο λόγο εμβολιαστήκατε;
- Να προστατέψω την ατομική μου υγεία
 - Να προστατέψω τα οικεία μου πρόσωπα
 - Ατομική και επαγγελματική ευθύνη
 - Κοινωνική ευθύνη
 - Λόγω των μέτρων της κυβέρνησης («υποχρεωτικός» εμβολιασμός)
 - Άλλο (αναφέρετε)
-
20. Υποστηρίζετε τον υποχρεωτικό εμβολιασμό στους εκπαιδευτικούς;
- Ναι
 - Όχι
21. Έχετε εμβολιασθεί με το εποχικό εμβόλιο της γρίπης το φθινόπωρο του 2021
- Ναι
 - Όχι
22. Ποια είναι η κύρια πηγή πληροφόρησης για τον εμβολιασμό κατά του COVID-19;
- Προγράμματα τηλεόρασης, ραδιόφωνο
 - Εφημερίδες
 - Πλατφόρμες κοινωνικών μέσων (Facebook, Twitter κ.λπ.) / YouTube
 - Επιστημονικά περιοδικά
 - Ιατροί
 - Άλλοι εργαζόμενοι στον τομέα της υγείας
 - Άλλο (αναφέρετε)
-
23. Εάν δεν έχετε εμβολιαστεί, ποιο από τα ακόλουθα εμβόλια COVID-19, με βάση την τεχνολογία, και την πληροφόρηση σας πιθανότατα θα δεχόσασταν;
- Εμβόλιο Pfizer-BioNTech COVID-19 (ΗΠΑ)
 - Εμβόλιο Oxford-AstraZeneca COVID-19 (Ηνωμένο Βασίλειο / Σουηδία)
 - Εμβόλιο Moderna COVID-19 (ΗΠΑ)
 - Εμβόλιο Johnson & Johnson COVID-19 (ΗΠΑ / Βέλγιο / Ολλανδία)
 - Άλλο (αναφέρετε)
-

Μέρος Γ': Γνώσεις και στάσεις για τους εμβολιασμούς

α/α		Διαφωνώ Απόλυτα (1)	Διαφωνώ (2)	Συμφωνώ (3)	Συμφωνώ Απόλυτα (4)
24.	Τα εμβόλια είναι σημαντικά για τη δημόσια υγεία				
25.	Τα εμβόλια είναι αποτελεσματικά				
26.	Κάνω όλα τα εμβόλια που μου συστήνει ο οικογενειακός μου Ιατρός				
27.	Έχω εμπιστοσύνη στους επαγγελματίες υγείας και στις οδηγίες που δίνουν για τους εμβολιασμούς				
28.	Ανησυχώ για τις ανεπιθύμητες ενέργειες των εμβολίων				
29.	Τα εμβόλια που συστήνει στους ενήλικες το Εθνικό πρόγραμμα εμβολιασμών είναι πολλά				
30.	Τα εμβόλια είναι σημαντικά για τα παιδιά				
31.	Τα εμβόλια είναι αποτελεσματικά στα παιδιά				
32.	Κάνω όλα τα εμβόλια που μου συστήνει ο παιδίατρος στα παιδιά μου				
33.	Τα παραδοσιακά εμβόλια εξάλειψαν σοβαρές ασθένειες				
34.	Εμπιστεύομαι το εθνικό σύστημα υγείας				

Μέρος Δ': Πιθανοί λόγοι διστακτικότητας εμβολιασμού κατά της πανδημίας

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται ορισμένοι λόγοι που ενδεχομένως ενισχύουν τη διστακτικότητα εμβολιασμού εναντίον της πανδημίας. Παρακαλώ, σημειώστε (X) στην κάθε περίπτωση το βαθμό που συμφωνείτε ή διαφωνείτε:

α/α	Αίτιο	Διαφωνώ Απόλυτα (1)	Διαφωνώ (2)	Συμφωνώ (3)	Συμφωνώ Απόλυτα (4)
35.	Οι πληροφορίες οι οποίες λαμβάνω είναι ελλιπείς ή				

	λανθασμένες				
36.	Οι εμβολιασμοί είναι αντίθετοι με τις θρησκευτικές μου πεποιθήσεις				
37.	Δεν εμπιστεύομαι τους χειρισμούς των αρχών για τη πανδημία				
38.	Πιστεύω ότι είναι καλύτερα η φυσική ανοσία				
39.	Πιστεύω ότι ο Covid-19 δεν είναι τόσο επικίνδυνος				
40.	Δεν είναι γνωστές οι βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις των εμβολίων				
41.	Οι κλινικές μελέτες έγιναν σε μικρό αριθμό συμμετεχόντων				
42.	Ανησυχώ για τα συστατικά των εμβολίων και τις παρενέργειές τους				
43.	Διαφωνώ με τον υποχρεωτικό χαρακτήρα των εμβολίων διότι παραβιάζει το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης				
44.	Η πανδημία αποτελεί ένα παγκόσμιο φαινόμενο συνομοσίας				
45.	Γενικότερος φόβος και δυσπιστία για τα εμβόλια				
46.	Το διάστημα κυκλοφορίας του εμβολίου είναι μικρό				
47.	Τα εμβόλια είναι αντίθετα με τις θρησκευτικές μου πεποιθήσεις				
48.	Η καθημερινή πίεση από ΜΜΕ, φορείς, επηρεάζει αρνητικά την απόφαση μου για εμβολιασμό				

Το παρόν έγγραφο, δημιουργήθηκε στα πλαίσια της Διπλωματικής Εργασίας με Θέμα: "ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΝ ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟ ΤΗΣ COVID-19" στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών - Πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Η βοήθειά σας είναι πολύτιμη και τα δεδομένα θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για την εκπόνηση της Διπλωματικής μου.

Ευχαριστώ εκ των προτέρων για το χρόνο και τη συνεργασία σας.

